

Inleiding op 1 Makkabenen

De boeken 1 en 2 Makkabenen bin nuumd naor Judas Makkabeüs ('de Makkabener'). Beide boeken behandelen de geschiedenis van de Makkabenen, de priester-vosten van Judea, die in opstaand kwammen tegen heur Griekse overheersers. 'Makkabener' zol zoks as 'striedhaemer' betekenen kunnen, een naeme die Judas kreeg vanwegens zien niet of-laotende inzet veur de stried. Naost disse opstaand wodt ok de burgeroorlog tussen de Makkabenen en heur Judese tegenstaanders beschreven. 1 Makkabenen bestrikt de tied van 168-134 v.Chr. Wie de schriever is, is onbekend. Et boek wodt meerstal dateerd an et begin van de eerste ieuw v.Chr.

Et boek is bedoeld as een promosieschrift. Et zet him niet allieud of tegen de Griekse overheersing, mar köst ok dudelik perti'j in de machtsstried tussen verschillende Joodse groepen. Et dreegt een bepaolde vorm van godsdienst uut, onder aandere deur die as tredisie veur te stellen; de andacht van de schriever gaot daorbi'j niet allieud uut naor de tempeldienst, mar ok naor et gebod van de sabbatsrust, de inachtneming van de zuveringsveurschriften en de besniedenis. Een neutraole geschiedschrieving is dit wark dan ok alderminst, en et is ok niet rondomme historisch betrouwber. Et is veural schreven om et Makkabese bewind te legitimeren. De schriever zet pattie gebeurtenissen an en zwakt aanderen of, en schildert zien eigen helden geunstiger of as heur vi'janen.

1 Makkabenen begint mit een inleiding waor een beknopte beschrieving in geven wodt van de anloop tot de Makkabese opstaand tegen de Seleucidische keunings (1:1-64). Daornao kommen in historische volgodder de verhaelen over de leiders van de opstaand: as eerste Mattatias (2:1-70), daornao zien zeunen Judas Makkabeüs (3:1-9:22), Jonatan (9:23-12:53) en Simon (13:1-16:24). Et boek beslöt mit de moord op Simon, en de vermelding dat zien zeune Jehannes (Jehannes Hyrkanus I) him opvolgt.

*) Alle jaortallen in dit boek bin rekend vanof de troonsbestieging van de Griekse vost Seleukus I, naojaor 312 v.Chr. Zo staot et jaor 137 dan ok geliek an et jaor 175 v.Chr.

1 Alexander van Macedonië, de zeune van Filippus, was vanuut zien laand optrokken tegen Darius, de keuning van de Perzen en de Meden. Hi'j versleug him en wodde in zien plak keuning; hi'j heerste doe al over Griekelaand. **2** Hi'j voerde een protte oorlogen, veroverde vestings en leut keunings ommebrengen. **3** Hi'j trok op tot an de uutaenden van de eerde en neum van tal van volken oorlogsbuit mit; de hiele wereld hadde hi'j in zien macht. Dit maekte him overmoedig en hooghatig. **4** Hi'j bouwde een kollesale troepemacht op, hi'j heerste over gebieden, volken en vosten en maekte ze schatplichtig. **5** Mar doe wodde hi'j ziek en hi'j wus dat hi'j wegraeken zol. **6** Hi'j reup zien hoogste bevelhebbers, die van jongs of an mit him grootbrocht weren, bi'j him en verpatte nog bi'j zien leven zien keuninkriek onder heur. **7** Twaelf jaor hadde Alexander regeerd doe hi'j wegraekte. **8** Nao zien dood neumen de bevelhebbers et bestuur over, iederiene in zien eigen gebied, **9** waornao zi'j heurzels tot keuning kroonden. Heur bewind en dat van heur naokommelingen brocht nog lange tied een protte onheil op eerde. **10** Iene van heur ofstammelings was de schurk Antiochus Epifanes, de zeune van keuning Antiochus, die gijzeler west was in Rome. Hi'j wodde keuning in et jaor 137 van de Griekse overheersing.

Antiochus Epifanes an de macht

11 In die tied begon him in Israël een groep ontrouwen te reuren die de wet niet meer naovolgen wol, en zi'j kregen een protte anhang. Ze zeden: "Kom, lao'we een overienkomst sluten mit de volken om oons henne, want vanof et mement dawwe oons van heur ofscheiden hebben is d'r een protte tamtaosie over oons hennekommen." **12** Heur woorden wodden mit goedkeuring begroet, **13** en een peer meensken uut et volk verklaorden heur ree om naor de keuning te gaon. Die gaf heur toestemming om vremde wetten en gebruiken in te voeren. **14** Zo

bouwden ze in Jeruzalem een sportschoele zoas dat bi'j de heidense volken gebruikelik was **15** en leuten ze heur weer een veurhuud maeken. Ze hullen heur vere van et heilige verbond, vermongen heur mit de heidens en gavven heur over an kwaolike zaeken.

16 Doe Antiochus zien heerschoppi'je vestigd zag, wol hi'j ok nog keuning van Iegypte wodden, zodat hi'j over twie keuninkrieken heersen zol. **17** Hi'j vul Iegypte mit een groot leger binnen, mit striedwaegens en olifanten en mit een grote vloot, **18** en gong de stried an mit Ptolemeüs, de keuning van dat laand. Nao zwaore verliezen wodde Ptolemeüs versleugen en votjagd. **19** De versterkte steden van Iegypte wodden inneumen en et laand wodde uutroepeld. **20** Nao zien overwinning op Iegypte trok Antiochus in et jaor 143 mit een groot leger naor Israël, naor Jeruzalem. **21** In zien hoogmoed drong hi'j de tempel binnen, roofde et goolden alter, de laampestaander mit alle toebeheuren, **22** de taofel van et toonbrood, de plengschaolen, de offerschaolen, de goolden wierookschaolen, et veurhangsel en de kraanzen, en haelde de goolden versierings van de veurgevel. **23** Hi'j roofde et zulver, et goold, de dure veurwarpen en de verburgen schatten die hi'j daor vun **24** en leut alles naor zien laand brengen. Hi'j richtte een bloedbad an en leut him daor zonder him te schaemen op veurstaon. **25** Hiel Israël was diepe in rouw.

26 Vosten en leiders zochtten, maegies en jonges kwienden, vrouwluden verleuren heur schoonhied.

27 De breugeman begon een klaegzang, de bruid zat treurende in heur kaemer. **28** Et laand beefde om zien bewoners, et volk van Jakob was mit schaemte overlaeden.

29 Nao twie jaor stuurde de keuning et heufd van de belastings naor de steden van Judea. Mit een grote legermacht trok hi'j naor Jeruzalem. **30** Hi'j dee krek as hi'j kwam om vrede te sluten, mar zo gauw hi'j et vertrouwen van de inwoners

wunnen hadde dee hi'j opiens een anval op de stad. Hi'j richtte grote vernielings an en brocht een protte Israëlieten omme. 31 De stad wodde uitroepeld en in de braand steuken, de huzen en stadsmuren wodden daelehaeld, 32 de vrouwluden en kiender kriegsgevangen maekt, et vee wodde in beslag neumen. 33 De Davidsburcht wodde versterkt mit een hoge, dikke mure en stevige torens. 34 D'r wodde een groep overlopers in garnizoen legd, manluden die de wet verachtten; zi'j verschoelden heur in et bolwark. 35 Ze sleugen d'r wapens en eten op, beweerden daor de oorlogsbuit uut Jeruzalem en laggen de hieltied op de loer.

36 Ze weren een drieging veur et heiligdom

een iewige plaoge veur Israël.

37 Rondom de tempel vergeuten ze onschuldig bloed,

ze ontwijdden et heilige plak.

38 Jeruzalem zien inwoners gongen d'r veur heur vandeur,

de stad wodde tot woonstee van vremden,

tot een vremde veur heur naogeslacht, ze wodde deur heur kiender verlaoten.

39 Heur heiligdom was leeg as de woestijn,

heur feesten wodden daegen van rouw, heur sabbatten wodden bespot, heur roem wodde deur de modder haeld.

40 Zo groot as iens heur roem was, zo diepe wodde now heur schaande, heur trots sleug omme in rouw.

41 Doe dreug de keuning mit een brief zien hiele riek op om ien volk te vormen 42 en de eigen gebruiken op te geven. En alle volken voegden heur naor et woord van de keuning. 43 Alderdeegst een protte Israëlieten gongen over tot zien godsdienst, offerden an ofgodsbeelden en ontwijdden de sabbat. 44 Deur een bosschopper leut de keuning brieven naor Jeruzalem en de steden van Judea sturen waor hi'j de naoleving in anzegde van gebruiken die et laand vremd weren. 45 In de tempel mochten gien braandoffers, graonoffers en wienoffers meer brocht wodden en sabbat en feestdaegen mossen ofschaft wodden.

46 De tempel en de priesters wodden ontwijdd. 47 D'r wodden alters bouwd en heiligdommen en tempelties inricht veur ofgodsbeelden, en d'r wodde vleis van varkens en aandere poeterige dieren offerd.

48 Ze mochten heur zeunen niet meer besnieden en mossen heur verlegen tot verschillende poeterige en onheilige praktieken. 49 Zo zollen de wetten vergeten wodden en alle veurschriften in onbruuk raeken. 50 Iederiene die et gebod van de keuning negeerde, zol ommebrocht wodden. 51 Zoksoorte bepaolings kondigde hi'j in zien hiele riek of. Ok stelde hi'j inspekteurs an die d'r op toezien mossen dat et volk in iedere stad van Judea offers brocht. 52 Een protte Israëlieten die de wet mar al te graeg naost heur daele leggen wollen, voegden heur naor de veurschriften van de inspekteurs, en ze richtten zo vule verschrikings in et laand an 53 dat de overige Israëlieten heur in alle meugelijke schoelplakken verstoppen mossen.

54 Op 15 kislew van et jaor 145 leut de keuning een verwoestende gruwel op et alter bouwen en in de aandere steden van Judea leut hi'j alters hennezetten. 55 Veur de huusdeuren en op straote wodde wieroek braand. 56 Wodden d'r wetsrollen vunnen, dan wodden die verscheurd en verbrand. 57 Wie in et bezit van zoe'n verbondsrolle bleek te wezen of neffens de wet leefde, wodde op last van de keuning ommebrocht. 58 Maond nao maond leuten de inspekteurs in Israël heur macht vulen deur overtreders die ze in de steden antroffen omme te brengen. 59 En op de vuventwintigste van de maond offerden ze op et ofgodsalter dat boven op et oolde alter ston. 60 De vrouwluden die heur kiender besnieden laoten hadden, wodden op grond van de veroddering van kaant maekt, 61 en poppies wodden ophongen an de hals van heur moeke. Ok heur huusgenoten en dienend die de besniedenis doen laoten hadden wodden van kaant maekt. 62 Toch vunnen een protte meensken in Israël de kracht om heur te verzetten en gien poeterig vleis te eten. 63 Zi'j gongen liever dood as dat ze heur deur eten poeterig maeken leuten en et heilige

verbond schenneseren zollen, en ze wodden dan ok ommebrocht. 64 De argernis drokte zwaor op Israël.

Mattatias

2 In die tied leut Mattatias, de zeune van Jehannes, de zeune van Simon, van him heuren. Hi'j was een priester uut de familie van Jojarib uut Jeruzalem en woonde in Modeïn. 2 Hi'j hadde vuuf zeunen: Jehannes ok wel Gaddi nuumd, 3 Simon ok wel Tassi nuumd, 4 Judas ok wel Makkabeüs nuumd, 5 Eleazar die ok wel Avaran en Jonatan die ok wel Affus nuumd wodde. 6 Doe hi'j zag wat veur godslasterlike tafrielen him in Judea en Jeruzalem ofspeulden, 7 zee hi'j:

“Ach, bin ik geboren om te kiekken hoe mien volk vernietigd wodt, hoe de heilige stad verwoest wodt? Moet ik toekieken hoe de stad an de vi'jaand uutleverd wodt, hoe et heiligdom in hanen van vremden vaalt?

8 De tempel wodde as een man zonder ere,

9 et dure tempelgerei wodde as buit wegvoerd.

Jeruzalem zien kiender wodden ommebrocht in de straoten, heur jonge manluden vullen deur et zweerd van de vi'jaand.

10 Wat volk het niet een pat van heur laand,

het gien buit van heur in hanen kregen?

11 Beroofd is zij van al heur sieraoden, ze is een meid, heur vri'jhied is heur ontnemen.

12 Oonze heilige tempel is verwoest, zien pracht en praol bin vot, vremde volken hebben him ontwijded.

13 Waoromme zollen wi'j nog leven?”

14 Mattatias en zien zeunen scheurden heur kleren, trokken rouwklieden an en gavven heur over an diepe rouw.

Begin van et verzet

15 Op een dag kwammen d'r bosschoppers van de keuning naor Modeïn. Zi'j

mossen et volk dwingen om zien godsdienst of te zweren en d'r op toezien dat daor ok offerd wodde. 16 Een protte Israëlieten gongen naor heur toe, en Mattatias en zien zeunen maekten heur opwaachting ok. 17 De bosschoppers van de keuning richtten heur tot Mattatias: “Jow bin een leider en hebben macht en aanzien in disse stad, jow zeunen en jow verwaanten staon achter jow. 18 Laoten jow de eerste wezen die et bevel van de keuning opvolgt. Alle volken bin jow al veurgaon, ok de inwoners van Judea en de meensken die nog in Jeruzalem wonen. Saemen mit jow zeunen zullen jow tot de geunstelingen van de keuning heuren, en jow zullen overlaeden wodden mit zulver, goold en een protte aandere geschenken.” 19 Mar Mattatias zee doe mit lude stemme: “Al bin alderdeegst alle volken in et riek van de keuning him geheurzem, al wodt alderdeegst iederiene de godsdienst van zien veuroolden ontrouw deur de bevelen van de keuning op te volgen, 20 dan nog zullen ik, mien zeunen en mien verwaanten trouw blieden an et verbond van oonze veuroolden. 21 God verhindere dawwe de wet en de veurschriften miskennen. 22 Wi'j zullen et gebod van de keuning niet geheurzem wezen, en we zullen alderdeegst gien doembrette van oonze godsdienst ofwieken.” 23 Hi'j was nog niet uutpraot, of d'r kwam veur et oge van al et volk een Jood naor veuren die overienkomstig et bevel van de keuning een offer brengen wol op et alter in Modeïn. 24 Mattatias zag dat en wodde poer lelk. Hi'j begon te trillen van lelkens en leut, hulpen deur de wet, zien lelkens de vri'je loop; hi'j leup op de man toe en steuk him op et alter daele. 25 Hi'j brocht de bosschopper van de keuning die et volk tot offeren dwingen mos ok drekt omme en haelde et alter omlegens. 26 Zo toonde hi'j zien geheurzemhied an de wet, zoas ok Pinechas es daon hadde mit Zimri, de zeune van Salu. 27 Daornao trok Mattatias deur de stad en reup mit lude stemme: “Laot iederiene die de wet geheurzem wezen wil en pal staot veur et verbond him bi'j mi'j ansluten.” 28 Hi'j gong d'r mit zien zeunen vandeur de bargaen in,

heur bezittings leuten ze achter in de stad.

29 In die tied trokken een protte meensken die rechtveerdig leven wollen en vaasteholen wollen an de wet naor de woestijn. Daor vestigden zi'j heur 30 saemen mit heur kiender, heur vrouwluden en heur vee, want de toestaand was ondreeglik wodden. 31 Al vlogge verneumen de keuninklike bosschoppers en de troepen die in de Davidsburcht in Jeruzalem legerd weren dat d'r Israëlieten weren die et gebod van de keuning negeerd hadden en d'r naor ofgelegene schoelplakken vandeur gaon weren. 32 Mit een grote legermacht gongen ze heur aachternao en doe ze heur vunnen hadden, sleugen ze in de buurt heur kaamp op. Ze maekten heur op om heur op sabbat an te valen 33 en reupen: "Dit is jim laeste kaans! Aj'm in leven blieven willen, kom dan naor buten en geheurzem et gebod van de keuning." 34 Mar et bescheid van de Israëlieten ludede: "We kommen niet naor buten en zullen et gebod van de keuning niet geheurzem wezen; wi'j ontwijden de sabbat niet." 35 Voddaolik gong et leger tot de anval over. 36 De Israëlieten verweerden heur niet, ze gooiden gien stienen en sleuten heur schoelplakken niet of. 37 Ze zeden: "We gaon liever in onschuld de dood in; de hemel en de eerde bin oonze getugen dat jim oons ten onrechte ommebrengen." 38 En zo wodden ze op sabbat anvalen en ofslaacht, manluden, vrouwluden en kiender, omdebi'j duzend in getal, saemen mit heur vee.

39 Doe Mattatias en die dit te weten kwammen, gavven zi'j heur over an diepe rouw. 40 Ze zeden tegen mekeer: "Awwe allemaole zo handelen as oonze breurs, awwe oons leven en oonze veurschriften niet verdedigen tegen vremde volken, zuwwe gauw van de eerde uutroeid wodden." 41 En zi'j besleuten die dag dan ok: "As iene oons op sabbat anvaalt, vechten wi'j weeromme, zodawwe niet allemaole verdistreweren zoas oonze breurs die in heur schoelplakken ommebrocht wodden." 42 In die tied voegde him een groep Chasidenen bi'j heur, striedveerdige Israëlieten die d'r klaor veur weren om heur

veur de wet in te zetten. 43 Ok meensken die de onderdrotking uut de weg gaon weren, sleuten heur bi'j heur an om heur gelederen te versterken. 44 Gezaemelik brochten ze een leger op de bien, en in lelkens en woede maekten ze de ontrouwen en wetsverachters van kaant. Wie ontkommen kon gong d'r naor heidens gebied vandeur om him in veilighied te brengen. 45 Mattatias en zien vrunden trokken rond en haelden alters daele. 46 As ze onbesneden jonges in et gebied van Israël vunnen, dan leuten ze die onderdwang besnieden. 47 Ze zatten heur hoogmoedige vi'janen nao, en heur verzet hadde suksesl. 48 Ze reddden de wet uut de greep van de heidens en heur vosten, en gunden de ontrouwen gien macht.

Mattatias zien ofscheidsverhael

49 Doe Mattatias vuulde dat hi'j niet lange meer te leven hadde, zee hi'j tegen zien zeunen: "Now brekt een tied an van hoogmoed en straf, van verschrikkings en slimme argernis. 50 Mien zeunen, toon jim toewijding an de wet en wees klaor om je leven te geven veur et verbond van oonze veuroolden. 51 Daenk an wat oonze veuroolden generaosies lange daon hebben, dan zullen jim iewige naeme en roem kriegen. 52 Bleek Abraham niet trouw te wezen doe hi'j op de proef steld wodde, en is him dat niet as een rechtveerdige daod toerekend? 53 Jozef hul him an et gebod, alderdeegst doe hi'j in et nauw brocht wodde, en hi'j wodde keuning van Iegypte. 54 Oonze veurvader Pinechas kreeg veur zien grote toewijding de plechtige belofte van et iewige priesterschap. 55 Jozua voldee an zien opdracht en wodde rechter over Israël. 56 Kaleb getuigde veur et volk van zien vertrouwen en kreeg daoromme een pat van et laand in zien bezit. 57 David verkreeg deur toedoen van zien vroomhied et iewige keuningschop. 58 Elia wodde in de hemel opneumen omreden hi'j him mit volle overgaove veur de wet inzet hadde. 59 Chananja, Azarja en Misaël vertrouwden op God en wodden zo uut et vuur redded. 60 Daniël wodde vanwegens zien on-

schuld uut de bek van liewen bevrijded. 61 Hier bliekt uut dat iederiene die zien hoop op God vestigt starkt wodt, iedere generaosie opni'j. 62 Wees niet bange veur de woorden van de zundige meenske, want zien roem zal vergaon tot dong en pieren. 63 Vandaag wodt hi'j eerd, mar morgen is hi'j vot; hi'j zal weer tot stof wodden, zien plannen zullen op niks uutlopen. 64 Mien zeunen, wees moedig en stao stark veur de wet, want deur de wet zullen jim roem kriegen. 65 Simon hier, jim breur, is een goed raodsman, dat weet ik. Luuster de hielten naor him, hi'j zal een vader veur jim wezen. 66 Judas Makkabeüs is van jongs of an de sterkste west. Hi'j zal jim legeranvoerder wezen en de oorlog tegen vremde volken leiden. 67 Verzaemel om jim henne al diegenen die de wet naovolgen en wreek jim volk. 68 Reken of mit de heidens en hool vaaste an wat de wet veurschrift." 69 Daornao zegende hi'j heur en wodde hi'j mit zien veuroolden verienigd. 70 Hi'j rakte weg in et jaor 146 en wodde bi'jzet in et graf van zien veuroolden in Modeïn. Hiel Israël rouwde om zien dood.

Judas Makkabeüs

3 Judas, ok wel Makkabeüs nuumd, volgde zien vader op. 2 Hi'j hadde de steun van al zien breurs en van iederiene die him bi'j zien vader ansleuten had. Vol vuur strede zi'j veur Israël.

3 Hi'j verbreedde de roem van zien volk.

As een reus gong hi'j de stried in, mit een paanserjasse an, dat volhong mit wapens, hi'j verdedigde zien kaamp mit et zweerd.

4 Hi'j vocht as een jonge lieuw, brullend gooide hi'j him op zien prooi.

5 Hi'j maekte jacht op wettelozen, onderdrukkers van zien volk dreef hi'j et vuur in.

6 Wetsverachters dee hi'j trillen van angst, hi'j maekte de anzetters van et kwaod van streek.

Zo leidde hi'j zien volk naor de bevrijding.

7 Hi'j brocht een protte keunings tot woede, mar Jakob maekte hi'j bliede mit zien daoden.

Zien naogedachtenis is iewig prezen.

8 Hi'j trok deur Judea zien steden, vernietigde de ontrouwen.

Zo keerde hi'j de argernis of van Israël.

9 Zien roem beriechte de uutaenden van de eerde, wie verleuren leken brocht hi'j weer saemen.

Eerste overwinnings van Judas

10 Apollonius brocht uut de omringende volken, mar heufdzaekelik uut Samaria, een groot leger op de bien om tegen Israël op te trekken. 11 Doe Judas dit heurde, trok hi'j him integen. Hi'j versleug him en brocht him omme. Een protte van Apollonius zien soldaoten sneuvelden, de rest gong d'r vandeur. 12 Judas zien manluden gadderden de buit en hi'jzels neum et zweerd van Apollonius, dat hi'j van now an in de gevechten bruukte.

13 Doe de Syrische legeranvoerder Seron verneum dat Judas een groep wetsgetrouwe en striedveerdige manluden om him hennegadder hadde, 14 zee hi'j: "Ik wil naeme maeken en in et hiele keuninkrijk beroemd wodden. Daoromme za'k de stried angaon tegen Judas en zien anhang, die et bevel van de keuning naost heur daeleleggen." 15 Mit een geweldig leger ontrouwen trok hi'j tegen de Israëlieten op om wraoke te nemen. 16 Zo gauw Seron bi'j de barghelling van Beth-Choron ankommen was, gong Judas him mit een haantienvol manluden integen. 17 Doe ze de legermacht zaggen die tegen heur uutrokt was, zeden ze tegen Judas: "Wat kuwwe mit zo weinigen uutrichten tegen disse overmacht? We bin mu en we hebben vandaag ok nog niks eten." 18 Judas zee doe tegen heur: "Mar een kleine groep kan makkelijk een grote groep overmeesteren. Veur de hemel maekt et gien verschil as de redding deur

een protte of deur weinig meensken brocht wodt. 19 In oorlogen hangt de overwinning niet van et tal soldaoten of, mar van de kracht van de hemel. 20 Oonze vi'jaand is vol overmoed en vol haat tegen de wet optrokken om oons en oonze vrouwluden en kiender uut te roeien en oonze bezittings te roven, 21 mar wi'j vechten veur oons leven en oonze tredisies. 22 De hemel zal heur veur oonze ogen verpletteren; jim hoeven niet bange veur heur te wezen." 23 Drekt nao disse woorden dee hi'j een verrassingsanval, en Seron en zien legermacht wodden hielemaole verpletterd. 24 Ze zatten him nao van de barghelling van Bet-Choron tot an de vlakke. Haost achthonderd van Seron zien manluden sneuvelden, de rest gong d'r vandeur naor et laand van de Filistijnen. 25 Van doe of an was et volk bange veur Judas en zien breurs; de volken om heur henne leefden now in angst. 26 Ok de keuning heurde van Judas, en verhaelen over zien verzet deden bi'j ieder volk de ronde.

27 Et ni'js van disse gebeurtenissen wekte de Ielkens van Antiochus op. Hi'j gaf bevel om alle striedkrachten van zien riek saemen te trekken tot ien reusachtig leger. 28 Doe eupende hi'j zien schatkiste, betaelde de striedkrachten een jaor soldij uut en dreug heur op om heur klaor te hollen. 29 Mar al gauw verneum hi'j dat et geld in de schatkiste opraeckte; vanwegens de rampzalige opstaand die hi'j uutlokt had mit de ofscaffing van de iewenoolde tredisies weren de belastinginkomsten van et laand aorig minder wodden. 30 Hi'j was bange dat hi'j, zoas al meer as iens gebeurd was, niet genoeg hebben zol veur de daegelikse kosten, laot staon veur de geschenken die hi'j, meer nog as zien veurgangers, tot dan toe mit ri'je haand uutdiel hadde. 31 Bi'j slot van zaeke besleut hi'j om naor Perzië te gaon en daor belasting te innen om de schatkiste weer wat te vullen. 32 Lysias, een eerd lid van de keuninklike familie, belastte hi'j tot zien weerommekommen mit et bestuur over et riek tussen de Eufraat en de Iegyptische greens; 33 ok de opvoeding van zien zeune Antiochus vertrouwde hi'j an

him toe. 34 Hi'j gaf him et bevel over de helte van de striedkrachten en over de olifanten, en dreug him op om al zien plannen uut te voeren: hi'j mos troepen op de inwoners van Judea en Jeruzalem ofsturen 35 om de legermacht van Israël uut te schaekelen en et verzet van de meensken die nog in Jeruzalem woonden te breken. Hi'j mos iedere heugenschop an heur uutvegen, 36 heur gebied mit butelingen bevolken en et laand onder heur verpatten. 37 Mit de aandere helte van de troepen vertrok de keuning in et jaor 147 uut Antiochië, de heufdstad van zien riek, steuk de Eufraat over en trok deur de oostelike perveensies.

38 Ptolemeüs, de zeune van Dorymenes, en Nikanor en Gorgias, dappere manluden uut de ronte van vertrouwelingen van de keuning, wodden deur Lysias uutkeuzen 39 en mit veertigduzend soldaoten en zeuwenduzend man peerdevolk naor Judea sturd om et laand te verwoesten, zoas de keuning beveulen hadde. 40 Mit dat hiele leger rokten ze uut en ze sleugen in de vlakke bi'j Emmaüs heur kaamp op. 41 De koopluden van die streek heurden d'r van en kwammen mit een protte zulver en goold en mit boeien veur de voeten naor et legerkaamp om de Israëlieten as knechten op te kopen. Et Syrische leger wodde versterkt deur troepen uut Idumea en et laand van de Filistijnen.

Judas overwint Gorgias

42 Judas en zien breurs beseften dat de situaosie kniepende wodde now in heur gebied vi'jaandelike troepen legerd weren, en doe ze heurden dat de keuning kmmedaosie geven hadde om heur volk hielemaole uut te roeien, 43 zeden ze tegen mekeer: "We moe'n oons volk uut zien tamtaosie bevrijden, we moe'n vechten veur oons volk en et heiligdom." 44 Ze verzaemeld en heur om heur op te maeken veur de stried, en ze beden en smeekten om ontfarming en baarmhathighied.

45 Jeruzalem was verlaoten as een woestijn, gien bewoner gong zien poorten nog in of uut.

De tempel was vertrapt,
vremden verschoelden heur in et
bolwark,
vremde volken bewoonden de stad.
Jakob kende gien wille meer,
fluite en citer zwegen.

46 Ze kwammen bi'j mekeer in Mispa, in de buurt van Jeruzalem, omreden Mispa eertieds een plak van gebed west was veur Israël. 47 Ze vaastten die dag, trokken een boeteklied an, gooiden stof over heur heufd en scheurden heur kleren. 48 Zoas aandere volken veur een anwiesing heur godebeelden vraogen, zo eupenden zi'j de wetsrolle. 49 Ze hadden de priesterlike kleren, de eerste opbrengst van de ni'je oogst en de tienden mitneumen en reupen de nazireners bi'j mekeer die heur belofte volbrocht hadden. 50 Ze reupen luud naor de hemel: "Waor moe'n wi'j disse meensken en disse dingen in veilighied brengen? 51 Jim tempel is onder de voete lopen en ontwijded, jim priesters bin vernederd en in rouw dompeld. 52 En now hebben butelingen heur aniensleuten om oons te vernietigen. Jim weten wat ze mit oons van doel binnen. 53 Hoe kuwwe oons tegen heur ofspi'jen as jim oons niet helpen?" 54 Daornao blaosden ze op de trompetten en raosden luud. 55 Doe stelde Judas leiders an over et volk, bevelhebbers over duzend, honderd, vuuffig en tien man. 56 En zoas de wet veurschrift leut hi'j iederiene naor huus gaon die een huus an et bouwen was, trouwen gaon zol, een droevetuun plaant hadde of die et an durf ontbreuk. 57 Et leger vertrok en sleug zien kaamp op an de zuudkaante van Emmaüs. 58 Judas zee: "Maeke je d'r klaor veur en verzaemel moed! Zorge d'r veur daj' morgenvroeg klaorstaon om de stried an te gaon mit de vi'jaand die him verzaemeld het en oons en oonze tempel vernietigen wil. 59 We kun beter ommekommen in et gevecht as anzien te moeten wat onheil oons volk en et heiligdom treft. 60 Zoas de hemel et wil, zo zal et gebeuren."

4 Die nacht verleut Gorgias mit vuufduzend soldaoten en duzend hiele goeie ruters zien legerkaamp 2 om et

kaamp van de Joden bi'j verrassing an te valen; manluden uut et bolwark weren zien gids. 3 Mar Judas kwam et te weten en trok d'r mit zien striedkrachten op uut om et leger van de keuning in Emmaüs an te valen 4 wiels Gorgias zien troepen nog verspreided buten et legerkaamp weren. 5 Doe Gorgias naachs bi'j et legerkaamp van Judas kwam, trof hi'j d'r gieniene an. In de gedaachte dat ze d'r veur him vandeur gaon weren, gong hi'j naor heur op zuuk in de bargaen. 6 Tegen de morgen verscheen Judas mit drieduzend man in de vlakte. Wiels ze et zels zonder goeie paanserjassen en zweerden stellen mossen, 7 zaggen ze dat et legerkaamp van de vi'jaand zwaor verstart was, mit daor ommehenne een kordon van peerdevolk, oefend in oorlogvoering. 8 Judas zee tegen zien manluden: "Laot je de moed niet ontnemen deur heur overmacht en wees niet bange as zi'j hier hennekommen. 9 Bedaenk hoe oonze veuroolden redded binnen bi'j de Rooie Zee, doe ze deur de farao en zien leger aachtervolgd wodden. 10 Lao'we de hemel anroepen en vraogen as hi'j oons goedgeunstig wezen wil en et verbond mit oonze veuroolden gestaand doen wil deur dit leger vandaege nog veur oonze ogen mit overmacht te verslaon. 11 Dan zullen alle volken weten dat d'r iene is die Israël bevrijdt en reddet." 12 De fremden zaggen de Joden op heur ofkommen 13 en verleuten heur legerkaamp om de anval te eupenen. An de kaante van Judas wodde op de trompet blaosd, 14 en et gevecht begon. De vi'jaand wodde versleugen: wie kon, gong d'r vandeur de vlakte in, 15 de anderen vullen tot de laeste man. Judas zien soldaoten zatten heur nao tot an Gezer en de vlakten van Idumea, Azotus en Jamnia; d'r sneuvelden haost drieduzend manluden. 16 Naodat Judas en zien leger van de aachtervolging weerommekommen weren, 17 zee hi'j tegen et volk: "Stel et uitroepelen nog even uut, want d'r staot oons nog een veldslag te waachten. 18 Gorgias en zien manluden bin niet veer van oons weg, in een legerstee in de bargaen. Eerst moej'm jim tegenover de vi'jaand opstellen en mit him de stried angaon, daornao bin jim vri'j om

de buit binnen te haelen.”¹⁹ Judas was nog niet uutpraot, of d'r verscheen een legerienhied vanuut de bargaen. ²⁰ D'r was rook zichtber die de ienhied dee vermoeden wat d'r gebeurde was. Ze zaggen dat de aandere ienheden d'r vandeur gaon weren, en uut de opstiegende rook konnen ze opmaeken dat heur kaamp in de braand steuken was. ²¹ Die ontdekking brocht heur in alderaosie, en meer nog omreden ze begrepen dat Judas zien leger heur in de vlakke opsteld hadde. ²² De hiele ienhied gong d'r vandeur naor et laand van de Filistijnen. ²³ Judas gong weeromme, roepelde heur kaamp uut en maekte een grote buit: goold en zulver, zeeblauwe en sangenrooie stoffen, en aandere kostberheden. ²⁴ Zingend begonnen ze an de weerommereize en loofden de hemel: “Hi'j is goed, en iewig hooft zien baarmhattighied an.” ²⁵ En zo wodde Israël die dag op grootse wieze redded.

Judas verslat Lysias en hemmelt de tempel

²⁶ De butelingen die heur hadden weten te reddden, meldden heur bi'j Lysias om him te vertellen wat d'r gebeurde was. ²⁷ Heur ni'js brocht him in alderaosie en ontneum him de moed, want mit Israël was niet gebeurde wat hi'j wild hadde, en de opdracht die de keuning him geven hadde was niet uutvoer. ²⁸ Et jaor daor-nao brocht hi'j zestigduzend hiele beste soldaoten en vuufduzend man peerdevolk saemen veur de stried. ²⁹ Ze kwammen tot in Idumea en sleugen heur kaamp op in Bet-Sur, waor Judas heur integen kwam mit tienduzend man. ³⁰ Judas zag hoe stark heur leger was en biddede: “Prezen bin jow, redder van Israël, die de vi'jaand versleugen hebben deur jow knecht David en die et leger van de Filistijnen in hanen geven hebben van Jonatan, de zeune van Saul, en zien waopendreger. ³¹ Laot ok dit leger in hanen valen van jow volk Israël en laot et mit voetvolk, ruters en al versleugen wodden. ³² Maek heur bange, maek een aende an heur overmoed, geef heur een nederlaoge die heur nog lange heugen zal. ³³ Hael heur daele mit et zweerd van diegenen die jow liefhet, dan

zal iederiene die jow naeme kent jow mit loflieden loven.” ³⁴ De stried zette uut aende en van et leger van Lysias sneuvelde haost vuufduzend soldaoten in gevechten van man tot man. ³⁵ Doe Lysias zag dat de kaansen van zien leger keerd weren en dat Judas zien manluden moed kregen hadden en ree weren om heur dood te vechten, trok hi'j him weeromme naor Antiochië. Daor rekruteerde hi'j huurlingen om mit een nog vule groter leger naor Judea weeromme te kommen.

³⁶ Judas en zien breurs zeden: “Oonze vi'janen bin versleugen. Lao'we et heiligdom zuveren en et opni'j inwijden.” ³⁷ Et hiele leger verzaemelde him en gong op pad naor de Sion. ³⁸ Daor zaggen ze hoe verlaoten et heiligdom d'r bi'j lag. Et alter was ontwijded, de poorten weren verbrand en de veurtunen weren mit ontuug overwoekerd, as in een bos of in de bargaen. De vertrekken van de priesters weren vervalen. ³⁹ Judas en zien manluden scheurden heur kleren en begonnen luud te jammeren. Ze gooiden stof over heur heufd ⁴⁰ en smeten heurzels op de grond. Ze blaosden op de trompetten en reupen de hemel an. ⁴¹ Doe wees Judas een groep manluden an die et garnizoen in et bolwark op een ofstaand hollen mos tot et heiligdom zuverd was. ⁴² Hi'j keus wetsgetrouwe priesters uut van onbespreuken gedrag, ⁴³ die et heiligdom zuverden en de stienen die et alter ontwijded hadden ofvoerden naor een poeterige plak. ⁴⁴ Ze overlegden wat ze mit et ontwijde braandofferalter doen mossen ⁴⁵ en besleuten – terechte – om et daele te haelen, zodat et heur niet tot schaande strekken zol now et deur vremde volken poeterig maekt was. Ze haelden et alter dan ok daele ⁴⁶ en legden de stienen op een geschikt plak op de tempelbarg tot d'r een profeet kommen zol die wus wat d'r mit daon wodden mos. ⁴⁷ Daor-nao neumen ze roege stienen, zoas de wet veurschrift, en bouwden een ni'j alter, krek as et veurige. ⁴⁸ Ze brochten et heiligdom en de ruimten in de tempel in de oolde staot weeromme en heiligden de veurtunen. ⁴⁹ Ze maekten ni'j tempelgerei en zetten de laampestaander, et reukofferalter en de

tafel van de toonbroden in de tempel. 50 Ze braanden roekersgoed op et alter en steuken de laampen an, die van now an weer in de tempel braanden. 51 Ze legden toonbroden op de taofel en hongen de veurhangsels op. Daormit was et wark dat ze onderneumen hadden klaor. 52 Op de vuventwintigste van de negende maond, te weten de maond kislew, van et jaor 148 53 kwammen ze in alle vroege in de bienen en brochten neffens veurschrift een offer op et ni'je braandofferalter. 54 Op dezelde dag en op etzelde ure dat vremde volken et alter ontwijded hadden, wodde et ni'je alter inwijded, wiels d'r lieties en meziek van citers, harpen en bekkens te heuren weren. 55 Et hiele volk gong deur de kni'jen en beug diepe veurover om de hemel, die heur hulpen hadde, te loven. 56 Acht daegen lange vierden ze de inwijding van et alter en brochten ze mit bliedschop braandoffers, vredesoffers en dankoffers. 57 Ze versierden de veurkaante van de tempel mit goolden kraanzen en mit kleine schilden. Ze verni'jden de poorten en de kaemers van de priesters en maekten daor deuren veur. 58 D'r was een protte bliedschop onder et volk omreden de smelighied die ze van de vremde volken ondervunnen hadden, ofkeerd was. 59 Judas bepaolde saemen mit zien breurs en de hiele volksvergeerding dat et feest van de alterinwijdinge jaarliks acht daegen mit bliedschop en wille vierd wodden zol, te beginnen op 25 kislew. 60 In die tied bouwden ze ok een hoge mure om de Sion, mit verstarke torens, zodat aandere volken et heiligdom niet nog es binnenvalen kunnen zollen. 61 Judas legerde daor ok een garnizoen om de barg te bewaeken en hi'j verstarke Bet-Sur, zodat et volk een vesting hadde an de greens mit Idumea.

Judas verslat de omringende volken

5 Doe de omringende volken heurden dat et alter opni'j opbouwd was en et heiligdom in de oolde staot weeromgebracht was, wodden ze poer. 2 Ze besleuten om de naokommelingen van Jakob die midden tussen heur woonden uut te roei-

en, en begonnen dood en verdarf te zi'jen onder et volk. 3 Judas trok op tegen de naokommelingen van Esau in Idumea, omreden ze een blokkade tegen de Israëlieten opwurpen hadden, en vul Akra-battene an. Hi'j brocht heur een zwaore nederlaoge toe, dwong heur op de kni'jen en roepelde de stad uut. 4 Hi'j rekende of mit de Beonieten, die mit heur valkoelen en versperrings de Israëlieten de hieltied mar in hinderlaogen lokten. 5 Hi'j sleut heur in heur eigen torens op, waornao hi'j een beleg rond heur sleug, een vluuk over heur uutreup en de torens mit iederiene d'r in in de braand steuk. 6 Daornao trok hi'j nog op tegen de Ammonieten. Hi'j vun een stark en groot leger tegenover him, anvoerd deur Timoteüs. 7 Nao een protte vechteri'je wus hi'j heur macht bi'j slot van zaeke te breken en kon hi'j heur verslaon. 8 Naodat hi'j Jazer mit de omliggende dörpen veroverd hadde, gong hi'j weeromme naor Judea.

9 De volken in Gilead bundelden heur krachten om de Israëlieten die in heur gebied woonden te vernietigen. Die neumen de wiek naor de vesting van Datema 10 en stuurden van daoruut disse brief naor Judas en zien breurs:

“De volken om oons henne hebben heur krachten bundeld om oons te vernietigen. 11 Ze staon op et punt om de vesting waor wi'j oonze toevlocht zocht hebben te veroveren; Timoteüs is de anvoerder van heur troepen. 12 Kom daoromme drekt en redde oons, want een protte van oons bin al sneuveld. 13 In et gebied van Tobia bin al oonze breurs, omdebi'j duzend man, ommebrocht, heur vrouwluden en kiender bin gevangenneumen en de bezittings bin heur ofpakt.”

14 Judas en zien manluden hadden de brief nog niet leesd, of d'r kwammen boschoppers uut Galilea. Zi'j hadden heur kleren scheurd en berichtten heur 15 dat Ptolemaïs, Tyrus, Sidon en et hiele heidenese Galilea heur krachten bundeld hadden om de Joden hielemaole uut te roeien. 16 Doe ze dit bericht heurden, reupen ze een grote vergeerding bi'j mekeer om te beraodslaegen wat ze veur heur verdrokte en anvalen breurs doen konnten. 17 Judas

zee tegen zien breur Simon: “Neem zovule manluden mit aj’ neudig hebben en bevrijde je breurs in Galilea. Ik zal mit oonze breur Jonatan naor Gilead gaon.”
 18 Josefus, de zeune van Zacharias, en Azarias leut hi’j achter as leiders van et volk, tegere mit de rest van et leger, dat Judea bescharmen mos. 19 Hi’j dreug heur op: “Et volk staot onder jim bevel. Mar begin gien oorlog mit de vi’jaand veurdat wi’j weerommekommen binnen.” 20 Simon kreeg drieduzend man toewezen veur zien tocht naor Galilea, en Judas kreeg achtduzend man veur de veldtocht naor Gilead.

21 Simon trok dan ok op naor Galilea. Nao een protte gevechten wus hi’j de macht van de butelingen te breken.

22 Hi’j aachtervolgde ze tot an de poort van Ptolemaïs. An de kaante van de vi’jaand sneuvelden omdebi’j drieduzend manluden; heur waopentuug maekte hi’j buit. 23 Hi’j bevrijdde de Joden uut Galilea en Arbatta mit heur vrouwluden en kiender en brocht heur mit al heur bezittings onder luud gejuich naor Judea.

24 Onderwiels weren Judas Makkabeüs en zien breur Jonatan de Jordaän oversteuken en drie daegen deur de woestijn trokken.

25 Daor stuitten ze op een groep Nabateers die heur vrundelik integen traden en vertelden in wat omstanigheden de Joden in Gilead verkeerden: 26 “Een protte van heur bin insleuten in de grote vestingsteden Bosorra, Bozor, Alema, Chasfo, Maked en Karnäin, 27 en ok in aandere steden in Gilead zitten Joden insleuten. D’r wodden risselvaosies troffen om disse vestings morgen an te valen en in te nemen en de Joden allemaole diezeldedag nog omme te brengen.” 28 Hierop keerde Judas mit zien leger deur de woestijn weeromme naor Bosra. Hi’j veroverde de stad, brocht alle manluden omme, roepelde de huzen uut en steuk de stad in de braand. 29 Naachs vertrok hi’j daor weg en reisde naor de vesting van Datema. 30 Vroeg in de morgen zaggen ze een grote kloft meensken die begonnen an te valen en mit ledders en evenhoges de vesting perbeerde te veroveren. 31 Judas begreep dat et gevecht begonnen was. Uut de stad steeg luud ge-

raos en geroep op en d’r klonk trompetgeschal. 32 Hi’j reup zien manluden toe: “Vecht vandaege veur oons volk!” 33 En in drie ofdielings vullen zi’j, onder trompetgeschal en et uitroepen van gebeden, de vi’jaand in de rogge an. 34 Zo gauw de strieders van Timoteüs in de gaten kregen dat zi’j mit de Makkabener van doen hadden, gongen ze d’r vandeur. Judas brocht heur een zwaore nederlaoge toe; d’r sneuvelden die dag bi’jkaans achtduzend man. 35 Daornao beug Judas of naor Maäfa. Hi’j dee een anval op de stad, neum heur in en maekte alle mannelike inwoners van kaant. Hi’j roepelde de stad uut en steuk die in de braand. 36 Daor weg trok hi’j veerder en veroverde Chasfo, Maked, Bozor en de overige steden van Gilead. 37 Nao disse gebeurtenissen brocht Timoteüs een aander leger op de bien en sleug hi’j zien kaamp op tegenover Rafon, an de ginne kaante van de wadi. 38 Judas stuurde verkenneren uut om et kaamp te beloeren. Zi’j meldden him dit: “Hi’j beschikt over een hiele grote legermacht, want alle volken uut de omkrieten hebben heur bi’j him ansleuten, 39 en hi’j het ok nog Arabische troepen huurd. Zi’j hebben heur kaamp opsleugen an de ginne kaante en staon klaor om jim an te valen.” Judas trok op, de stried integen, 40 en naoderde de wadi, die vol waeter ston. Timoteüs zee tegen zien legeraanvoorders: “As hi’j as eerste overstikt kuwwe niks tegen him uut aende zetten, dan zal hi’j grif starker wezen as wi’j. 41 Mar as hi’j laf is en an de ginne kaante blifft, dan stikken wi’j over en bin wi’j starker as hi’j.” 42 Bi’j de wadi ankommen stelde Judas soldaotschrievers an de kaante op en gaf heur disse kommedaasie: “Zorge d’r veur dat gieniene in et kaamp achterblifft en dat iederiene him in de stried gooit.” 43 Zels steuk hi’j as eerste over, en alle maanschoppen volgden him. De heidens wodden vernietigend versleugen, ze smeten heur waopens vot en gongen d’r vandeur naor et heiligdom van Karnäin. 44 Mar de Joden veroverden de stad en steuken et heiligdom mit iederiene d’r in, in de braand. Zo wodde Karnäin versleugen, en d’r was gieniene die Judas nog weerstaand

bieden kon.

45 Judas brocht alle Israëlieten bi'j mekeer die in Gilead woonden, van jong tot oold, mit heur vrouwluden, kiender en heur bezittings, een hiele grote kloft meensken, om onderwegens te gaon naor Judea. 46 Ze trokken tot an Efron, een grote, zwaor verstarke stad die op heur pad lag. Et was niet meugelik links of rechts om de stad henne te trekken, ze mossen d'r dwas deurhenne. 47 De inwoners van de stad sleuten de weg veur heur of en blokkeerden de poorten mit stienen. 48 Judas stuurde bosschoppers naor heur toe mit een vreedzeme bosschop: "Laot oons deur jim gebied trekken om naor oons laand te gaon. Gieniene zal jim kwaod doen, we willen aliend mar lopende deur de stad trekken." Mar ze deden de poorten niet eupen. 49 Doe leut Judas in et legerkaamp ommeroeppen dat iederiene op et plak waor hi'j was zien stelling innemen mos. 50 De manluden stelden heur op en bestookten de stad de hiele dag en de hiele naacht, tot ze die in hanen hadden. 51 Judas maekte alle manluden van kaant, maekte de stad mit de grond geliek en trok mit de buit over de lieken henne deur de stad. 52 Hi'j steuk de Jordaan over naor de grote vlakke bi'j Bet-San. 53 Hi'j zorgde d'r veur dat de thuisblievers niet veerder achterop raekten en praotte et volk de hiele weg lang moed in, tot ze Judea beriekt hadden. 54 Daor bestegen ze vol bliedschop en wille de Sion en brochten daor braandoffers, omreden ze gieniene verlore hadden en iederiene veilig weerommekeerd was.

55 In de tied dat Judas en Jonatan in Gilead weren en heur breur Simon in Galilea, in de buurt van Ptolemaïs, 56 heurden de legeranvoerders Josefus, de zeune van Zacharias, en Azarias van heur heldedaoden en de veldslaegen die ze leverd hadden. 57 Zi'j zeden tegen mekeer: "Lao'we ok perberen om beroemd te wodden en optrekken tegen de volken om oons henne." 58 En ze gavven heur leger et bevel op te trekken naor Jamnia. 59 Mar Gorgias en zien manluden kwammen heur vanuut de stad integen om stried te leveren. 60 Josefus en Azarias

wodden votjagd en tot an de greens van Judea naozeten. D'r vullen die dag bi'jkaans twieduzend Israëlieten. 61 Die zwaore tegenslag trof et volk, deurdad de legerleiders niet naor Judas en zien breurs luusterd hadden mar miend hadden heldedaoden doen te moeten. 62 Butendat heurden ze niet tot et geslacht manluden an wie et geven was om Israël te reddden.

63 De heldhaftige Judas en zien breurs wodden eerd in hiel Israël en deur alle volken bi'j wie heur naeme bekend wodde. 64 Van alle kaanten kwam et volk heur ere bewiezen. 65 Judas en zien breurs trokken opni'j naor et zuden om slag te leveren mit de naokommelingen van Esau. Hi'j veroverde Hebron en de omliggende dörpen, haelde de vestingmuren daele en steuk de torens rond de stad in de braand. 66 Hi'j breuk op om naor et laand van de Filistijnen te gaon en trok deur Maresa. 67 Die dag sneuvelden d'r priesters die heldedaoden doen wollen en ondeurdocht de stried angaon weren. 68 Doe beug Judas of naor Azotus in et laand van de Filistijnen. Hi'j haelde heur alters daele, steuk heur godebeelden in de braand, roepelde steden uut en gong weeromme naor Judea.

De dood van Antiochus Epifanes

6 Op zien reize deur de oostelike perveensies heurde keuning Antiochus dat d'r in Perzië een stad lag, Elymaïs, die beroemd was om zien schatten van zulver en goold. 2 De tempel van die stad was butengewoon riek; d'r hongen mit goold belegde helms, schilden en waopens, daor achterlaoten deur Filippus zien zeune keuning Alexander, de Macedoniër, de eerste keuning van de Grieken. 3 Antiochus wol de stad innemen en uutroepelen mar dat lokte him niet, want de inwoners hadden locht kregen van zien veurnemen 4 en verzetten heur manmachtig. Hi'j mos de wiek nemen en begon diepe teleursteld de weerommereize naor Babylon. 5 Wiels hi'j nog in Perzië was, kwam iene om him te vertellen dat de legers die naor Judea toe gaon weren votjagd weren: 6 dat alderdeegst Lysias, die mit een groot leger

optrokken was, terogge dreven was, en dat de vi'jaand him versterken kund hadde mit de waopens, et oorlogstuug en de grote buit die ze van de versleugen legers roofd hadden. 7 D'r wodde him ok verteld dat de vi'jaand de gruwel op et alter daelehaeld hadde die hi'j in Jeruzalem opricht hadde, dat de muren om et heiligdom weer opbouwd weren en dat d'r om iene van zien steden, Bet-Sur, muren henne zatten. 8 Doe de keuning dit heurde, was hi'j zo veraldereerd en schokt dat hi'j him op zien bedde gooide; hi'j was ziek van tamtaosie omreden niks gaon was zoas hi'j wild hadde. 9 Daegenlange bleef hi'j op bedde, omreden hi'j de hieltied weer overvalen wodde deur diepe wanhoop, en bij slot van zake vuulde hi'j dat hi'j weg-raeken zol. 10 Hi'j reup al zien vertrouwelingen bij him en zee tegen heur: "Ik kan niet meer slaopen, want ik wor verteerd deur verdriet. 11 Ik blief mi'j mar ofvraogen waaromme ik in disse poele van tamtaosie te lane kommen bin. Tiedens mien bewind bin ik ommes mild west en was ik geliefd. 12 Mar now heug ik mi'j de wandaoden die ik in Jeruzalem begaon hebbe: ik hebbe al et goold en zulver uut de stad roofd en zonder reden kommedaosie geven om de inwoners van Judea uut te roeien. 13 Ik beseffe dat mien wandaoden mi'j in disse tamtaosie stot hebben, zodat ik now in een vremd laand diepe ongelokkig bezwieken moet." 14 Hi'j reup Filippus, iene van zien vertrouwelingen, bij him en stelde him an over zien hiele riek. 15 Hi'j gaf him zien keuninklike heufd-baand, maantel en ring, en dreug him op om zien zeune Antiochus groot te brengen en veur te bereiden op et keuning-schop. 16 Keuning Antiochus raekte in Perzië weg, in et jaor 149. 17 Doe Lysias verneum dat de keuning wegraekt was, wees hi'j zien zeune, de minderjarige Antiochus, die hi'j zels grootbrocht hadde, as troonopvolger an. Hi'j nuumde him Eupator.

Judas belegert et bolwark

18 De bezetters van et bolwark hadden et gebied rondom et heiligdom nog de hiel-

tied in heur macht. Ze bezorgden de Israëlieten niks as tamtaosie en wodden een vaast steunpunt veur de heidens. 19 Judas besleut om heur uut de weg te rumen en reup et hiele volk veur de belegering bij mekeer. 20 Ze verzaemeld en heur, en in et jaor 150 belegerden ze et bolwark mit hulp van schiettuug en evenhoges. 21 Een peer manluden wussen, saemen mit een peer ontrouwe Israëlieten, om uut et belegerde bolwark te ontkommen. 22 Ze gongen naor de keuning en zeden: "Wanneer geven jow oons eins voldoening en wreken jow oonze medestanders? 23 Wi'j hebben jow vader diend, leefd neffens zien veurschriften en zien bevelen opvolgd. 24 Daoromme hebben oonze volksgenoten et bolwark now krek belegerd en heur van oons ofkeerd. Wie ze mar griepen konnen, hebben ze ommebrocht, en ze hebben oonze bezittings uutroepeld. 25 En niet alliend oons hebben ze anvalen, ok alle naobergebieden. 26 En vandaege bin ze uutrokt om et bolwark in Jeruzalem in te nemen; ze hebben et heiligdom en Bet-Sur versterkt. 27 As jow niet vlogge tegen heur in et geweer kommen, zullen jow niet veurkommen kunnen dat zi'j nog argere zaeken doen."

28 Doe de keuning dat heurde, wodde hi'j poer lelck. Hi'j leut al zien vertrouwelingen bij him kommen, de anvoeders van et voetvolk en et peerdevolk, 29 en uut aandere keuninkrieken en van de eilanden kwammen ok nog huurlegers. 30 In tetaol beston zien leger uut honderdduizend man voetvolk, twintigduizend man peerdevolk en twienendattig kriegsolifanten. 31 Ze trokken deur Idumea en sleugen heur kaamp op bij Bet-Sur. De stried duurde daegenlange. Ze maekten evenhoges, mar de belegerden breuken uut, steuken ze in de braand en leverden manmoedig stried. 32 Judas trok vot uut et bolwark en sleug zien kaamp op bij Bet-Zacharia, tegenover et legerkaamp van de keuning. 33 De aanderemorgens op 'e tied breuk de keuning op en verplaetste zien leger rap over de weg naor Bet-Zacharia, waar de striedkrachten onder trompetgeschal in slagorde opsteld wodden. 34 Ze hullen de olifanten sap van droeven en moerbeien

veur om heur an te vieteren om te vechten. 35 De olifanten wodden over de gelederen verpat en bi'j iedere olifant wodden duzend manluden opsteld, mit as paanser paanserjassen en broonzen helms. Ok wodden bi'j ieder dier vuufhonderd veerdige ruters opsteld. 36 Waor de olifant ok ston of gong, de ruters weken niet van zien ziede. 37 Op iedere olifant was mit riemen een hoolten geschutstoren vaaste-maekt, van waoruut vier manluden stried leverden. De dieren wodden mend deur Indiërs. 38 Et overige peerdevolk stelde de keuning an de beide flaanken van et leger op om alderaosie te brengen bi'j de tegenstaander en de eigen gelederen te verdedigen. 39 Doe de zonne op de goolden en broonzen schilden scheen, schitterden en flikkerden de bargaen as branende fakkels. 40 Een pat van et keuninklike leger verspreiddede him hoge in de bargaen, een aander pat wat leger. Vastberaoden en in goeie odder trokken ze op. 41 D'r gong een siddering deur iederiene die et gedreun van de massaol oprukkende soldaoten en et gekletter van heur waopens heurde, zo groot en stark was dit leger. 42 Judas gong mit zien leger tot de anval over, en zeshonderd soldaoten van de keuning sneuvelden. 43 Eleazar Avaran zag dat iene van de olifanten een paanser hadde mit et keuninklike harnas en dat et dier ok groter was as de aanderen. Omreden hi'j vermoedde dat daor de keuning wel es op zitten kunnen zol, 44 offerde hi'j zien leven om zien volk te redden en veur himzels iewige roem te kriegen. 45 Manmoedig leup hi'j hadde op de olifant toe die midden in de slagorde ston, links en rechts dodelike slaegen uutdielend, zodat de vi'jaand an beide kaanten veur him achteruut wieken mos. 46 Hi'j deuk onder de olifant, steuk him van onderen in de boek en maekte et dier dood, dat doe boven op him vul en him verpletterde. 47 Mar doe de Joden zaggen hoe stark et leger van de keuning was en hoe behendig et bewegen kon, trokken zij heur weeromme.

48 De keuning gong mit een pat van zien leger op weg naor Jeruzalem om de Joden opni'j an te valen. Hi'j trok naor

Judea en sleug bi'j de Sion een kaamp op. 49 Hi'j sleut vrede mit de inwoners van Bet-Sur, die wegtrokken uut de stad omreden zij vanwegens et sabbatsjaor niet genoeg eteri'je hadden om een bezetting te overleven. 50 De keuning neum Bet-Sur in en leut iene legerienhied achter om de stad te bewaeken. 51 Daornao belegerde hi'j daegenlange et heiligdom mit evenhoges en aander oorlogstuug dat hi'j daor opsteld hadde: vlamme-warppers, stiengooiers, kattedullen en slingers. 52 De Joden maekten zels ok oorlogstuug om heur te weren, en een protte daegen lange leverden ze slag. 53 D'r was gien eten meer in de opslagplaetsen, want et was et zeevende jaor, en wat d'r an veurraad nog was wodde opeten deur de Joden die uut de hanen van de omringende volken redded weren en naor Judea brocht weren. 54 D'r weren in et heiligdom bi'j slot van zaake nog mar weinig manluden over, want de honger hadde de meersten naor heur eigen woonstee weeromme dreven.

55 Doe heurde Lysias dat Filippus, die keuning Antiochus vlak veur zien dood ansteld hadde om zien zeune Antiochus op et keuningschop veur te bereiden, 56 uut Perzië en Medië weerommekomen was. Hi'j hadde et leger dat mit de keuning optrokken was mit weeromme neumen en perbeerde now de macht te griepen. 57 Votdaolik gaf Lysias kommedaosie tot de oftocht. Hi'j zee tegen de keuning, de legeranvoeders en de maanschoppen: "We wodden mit de dag zwakker, de veurraad eten raekt op en et plak dawwe perberen in te nemen is verstart. Oonze plicht in et keuninkriek ropt. 58 Lao'we daoromme om een bestaand vraogen en vrede sluten mit disse meensen en heur hiele volk. 59 Lao'we heur toestaon om krek zoas eertieds neffens heur veurschriften te leven, want et was oonze ofwiezing van heur veurschriften die heur lelken opwekt het en heur tot dit verzet anzet het." 60 Zien veurstel vun bi'jval bi'j de keuning en de legeranvoeders, waarop hi'j bosschoppers naor de Joden stuurde om vrede mit heur te sluten. De Joden neumen heur anbod an, 61 en de keuning en de legeranvoeders

bevestigden de vrede mit een ied. Doe trokken de belegerers van et bolwark vot. 62 Doe de keuning de Sion opleup en zag hoe zwaor die verstarckt was, verbreek hi'j de ied die hi'j zweerd hadde en gaf hi'j kommedaosie om de verdedigingsmure daele te haelen. 63 Daornao trok hi'j haostig vot en gong weeromme naor Antiochië, waor Filippus de macht grepen hadde. Hi'j leverde slag mit him en neum de stad mit geweld in.

Judas verslat Bakchides en Nikanor

7In et jaor 151 vertrok Demetrius, de zeune van Seleukus, uut Rome. Mit een peer manluden laande hi'j in een stad an de kust an, waor hi'j himzels tot keuning uutreup. 2 Wiels hi'j op pad was naor et keuninklik peleis van zien veuroolden, neum et leger Antiochus en Lysias gevangen om heur an him uut te leveren. 3 Mar doe hi'j hier van op de hoogte steld wodde, zee hi'j: "Ik wil ze gienertied meer zien!" 4 Doe brocht et leger heur omme en kon Demetrius op de troon van zien riek zitten gaon. 5 Alle wetsverachters en ontrouwen uut Israël kwammen naor him toe. Heur leider was Alkimus, die hogepriester wodden wol. 6 Ze brochten bi'j de keuning disse beschuldigings in tegen de aandere Joden: "Judas en zien breurs hebben al jow vertrouwelingen ommebrocht en oons uut oons laand verdreven. 7 Laot iene in wie jow vertrouwen hebben de schae opnemen die zi'j toebrocht hebben an oons en jow grondgebied. Laot hi'j Judas en iederiene die him hulpen het, straffen." 8 De keuning keus Bakchides, iene van zien vertrouwelingen, die een gebied an de westkaante van de Eufrat bestuurde. Hi'j was een man van aanzien, en trouw an de keuning. 9 Tegere mit de ontrouwe Alkimus, die as hogepriester ansteld was, wodde hi'j d'r op uutstuurd om de Israëlieten te straffen. 10 Mit een groot leger trokken ze op naor Judea. Bakchides stuurde bosschoppers naor Judas en zien breurs om heur mit slinkse woorden vrede te beloven. 11 Mar die gongen d'r niet op in omreden ze zien hadden dat ze mit een groot leger kommen weren. 12 Wel gong

een groep schriftgeleerden naor Alkimus en Bakchides om de veurweerde veur vrede te bepraoten. 13 De Chasidenen weren de eersten onder de Israëlieten die heur om vrede vreugen. 14 Zi'j dochten: Mit et leger is een priester uut et geslacht van Aäron mitkommen; hi'j zal oons grif gien onrecht andoen. 15 Inderdaod ston Alkimus heur vrundelik te woord, en hi'j bezweerde heur: "Wi'j bin niet van doel om jow en je vrunden kwaod te doen." 16 Ze geleufden him, mar hi'j leut zestig van heur gevangennemen en nog dezelde dag ommebrengen, krek zoas schreven staot: 17 "Zi'j hebben de lieken van jow heiligen liggen laoten en heur bloed rondom Jeruzalem vergeuten, en d'r was gieniene om heur te begreven." 18 Et hiele volk wodde bange, en de meensken zeden: "Et bin liegebullen die niet weten wat rechtveerdighied is; ze hebben heur belofte schunnen, ondaanks de ied die ze zweerd hebben." 19 Bakchides trok weg uut Jeruzalem en sleug zien kaamp op in Bet-Zait. Van daoruut leut hi'j een stokmennig manluden uut et volk gevangennemen, en alderdeegst een flink tal verraaders die heur vri'jwillig bi'j him ansleuten hadden. Hi'j leut heur bi'j de grote waeterputte ofslaachten. 20 Hi'j dreug et bestuur van et laand over an Alkimus en leut as ondersteuning een legerienhied bi'j him achter. Daornao keerde Bakchides weeromme naor de keuning.

21 Alkimus perbeerde uut alle macht om zien hogepriesterschap erkend te kriegen. 22 Alle onruststokers onder et volk sleuten heur bi'j him an; zi'j grepen de macht in Judea en brochten Israël een zwaore slag toe. 23 Judas zag dat et kwaod dat Alkimus en zien anhang de Israëlieten andeden nog vule slimmer was as wat de omringende volken heur andeden. 24 Hi'j trok deur alle streken van Judea om wraok te nemen op de overlopers en hi'j zette heur de voete dwas om weeromme te gaon naor heur laand. 25 Al gauw zag Alkimus in dat Judas en zien anhang zo stark wodden weren dat hi'j gien tegenstaand bieden kon, en daaromme keerde hi'j weeromme naor de keuning en brocht zwaore beschuldigings tegen heur in.

26 Doe stuurde de keuning iene van zien beruchtste bevelhebbers, Nikanor, die een grote hekel an Israël hadde, mit de bosschop om et volk uut te roeien. 27 Nikanor trok mit een groot leger naor Jeruzalem en stuurde bosschoppers naor Judas en zien breurs om heur mit slinkse woorden vrede te beloven: 28 “Ik wil gien oorlog mit jim; ik komme mit mar een peer man, want ik wil jim in vrede treffen.” 29 Hi’j gong zels ok naor Judas, en ze zeden mekeer vrundelik dag, mar de vij-aand ston al klaor om Judas gevangen te nemen. 30 Doe Judas d’r achter kwam dat Nikanor mit lelke opzet bi’j him kommen was, wodde hi’j bange veur him en weigerde om him nog es te treffen. 31 Nikanor begreep dat zien plan deurzien was en hi’j gong et gevecht an mit Judas op de hoogte van Kafarsalama. 32 An de kaante van Nikanor sneuvelden omdebi’j vuufhonderd soldaoten, die overbleven gongen d’r vandeur naor de Davidsburcht.

33 Nao disse gebeurtenissen trok Nikanor op naor de Sion, waor een peer priesters en volksooldsten him vanuut et heiligdom integen gongen om him in vrede te begroeten. Zi’j leuten him zien dat d’r veur de keuning een braandoffer brocht wodde, 34 mar hi’j bespote heur en lachte heur uut, spi’jde op heur en praotte in een hoogmoedige tael. 35 Hi’j bezweerde heur poer lelk: “As Judas en zien leger ditkeer niet in mien hanen valen, dan lao’k disse tempel in de braand stikken zo gauw ik veilig weerommekommen bin.” Slim kwaod gong hi’j vot. 36 De priesters leupen naor binnen, gongen veur et alter van de tempel staon en biddeden in traonen: 37 “Jow hebben jow naeme verbunnen an dit huus, zodat et veur jow volk een huus van gebed en veurbede wezen zol. 38 Neem wraok op disse man en op zien leger. Laot heur valen deur et zweerd. Daenk an heur lasterlike woorden en laot heur niet langer leven.”

39 Nikanor trok uut Jeruzalem en sleug zien kaamp op in Bet-Choron, waor et Syrische leger heur bi’j him ansleut. 40 Judas sleug mit drieduzend man zien kaamp op in Adasa, en hi’j biddede: 41 “Iens hebben de bosschoppers van een keuning

kwaod over jow praot en hebben jow een engel sturd om honderdvuventachtigduzend van zien manluden daele te slaon. 42 Doe vandaege etzelde mit dit leger en verpletter et veur oonze ogen, zodat diegenen die overbleven weten dat Nikanor kwaod over jow heiligdom praot het. Geef him zien verdiende straf.” 43 Op 13 adar bunnan de beide legers de stried an. Et leger van Nikanor wodde ommeraeck versleugen; hi’jzels was de eerste die omme kwam. 44 Doe zien soldaoten zaggen dat Nikanor sneuveld was, gooiden zi’j heur waopens vot en gongen d’r vandeur. 45 De Joden zatten heur een dagreize veer nao, van Adasa tot in Gezer, blaozend op heur trompetten. 46 Uut alle omliggende dörpen van Judea scheuten manluden te hulp om diegenen die d’r vandeur gaon weren de pas of te snieden. Ze wussen die weeromme te dringen tot bi’j heur achtervolgers, zodat gieniene an heur zweerd ontkwam. 47 Ze steulen heur uustrusting en heur eteri’je, hakten Nikanor zien heufd of en zien rechter aarm, die hi’j nog zo hoogmoedig opheven hadde. Die neumen ze mit en hongen ze krek buten Jeruzalem op. 48 Et volk was slim bliede en maekte van die dag een grote feestdag. 49 Ze besleuten om et feest ieder jaor op 13 adar te vieren. 50 Daornao hadde Judea kotte tied rust.

Overienkomst mit de Romeinen

8Judas hadde over de Romeinen zegen heurd dat ze oppermachtig weren, dat ze iederiene die toenaodering zocht welwillend integen kwammen en mit iederiene die dat wol een vrundschopsverbond sluten wol. 2 Dat ze oppermachtig weren bleek uut wat him verteld wodde over heur oorlogen en heldedaoden tegen de Galliërs, die ze overmeesterd hadden en schatplichtig maekt hadden. 3 D’r wodde verteld wat ze in Spanje daon hadden om heur meester te maeken van de zilver- en gooldmienen daore; 4 hoe ze et hiele gebied strategies en mit beleid hadden weten te veroveren – een gebied dat slim veer van Rome weg lag – en ok dat ze de keunings die vanof de uutaenden

van de eerde tegen heur optrokken een vernietigende nederlaoge toebrocht hadden en de overlevenden een jaorlikse belasting oplegd hadden. 5 Filippus en Perseus, de Macedonische vosten, en alle anderen die tegen heur in opstaand kommen weren, hadden ze in een oorlog verschrikkelik versleugen en an heur onderdaonig maekt. 6 Alderdeegst Antiochus de Grote van Asia, die toch mit honderdtwintig olifanten, peerden en waegens en een slim groot leger tegen heur optrokken was, was deur heur versleugen. 7 Ze hadden him levend gevangenneumen en him en zien troonopvolgers een hoge belasting oplegd; butendat hadde hi'j gijzelaers leveren moeten en een pat van zien gebied ofstaon moeten. 8 Ze neumen him India, Medië en Lydië of, de mooiste stokken laand die hi'j bezat, en gavven die an keuning Eumenes.

9 Doe een plan van de Grieken om heur an te valen en uut te roeien 10 an de Romeinen bekend wodde, hadden zij aliend mar iene bevelhebber op heur ofstuurd. Ze hadden oorlog voerd mit de Grieken, een hieleboel van heur toetaekeld, heur vrouwluden en kiender gevangenneumen, heur huzen uutroepeld, heur laand in bezit neumen, heur vestings daelhaeld en heur an heur onderdaonig maekt, tot op de dag van vandaege. 11 Ok alle aandere keuninkrieken en eilanen die heur op een bepaold mement tegen heur verzet hadden, weren deur heur versleugen en onderdaonig maekt. 12 Mar mit heur bondgenoten en iederiene die him op heur verleuten, onderhullen ze vrundschappelijke betrekkingen. Ze maekten de keuninkrieken in de buurt en in vere streken onderdaonig, en heur naeme boezemde iederiene ontzag in. 13 Wie heur helpen wollen om keuning te wodden, wodde ok keuning; de keunings die ze kwiet wollen, zetten ze of. Zo stegen ze in macht en aanzien. 14 Desondaanks hadde gienend van heur de keuninklike heufdbaand ommedaon of et sängenblauw ommehangen veur meer roem en glorie veur heurzels. 15 In plak daarvan hadden ze veur heurzels een senaot insteld, die daegelijks mit driehonderdtwintig man ver-

geerderde en de hieltied et gelok van et volk veur ogen hul. 16 Ieder jaor veltrouwden ze iene man et leiderschop toe, die over heur en et hiele laand regeerde, en iederiene geheurzemde him zonder kwaodens of falegrein.

17 Judas keus Eupolemus, de zeune van Jehannes uut de familie van Hakkos, en Jason, de zeune van Eleazar, en stuurde heur naor Rome om mit de Romeinen een vrundschopsverdrag te sluten en een bondgenootschop an te gaon. 18 De Romeinen zollen heur dan van et jok van de Grieken vri'jmaeken, omreden ze wel inzien zollen dat Israëel feitelik onderdaonig was an et Griekse riek. 19 Ze reisden naor Rome, een biezunder lange reize, en gongen de senaot in mit disse vraoge: 20 "Judas Makkabeüs, zien breurs en et Joodse volk hebben oons sturd om mit jim een vredesverbond te sluten, zodat wi'j in et vervolg tot jim bondgenoten en vrunden rekend wodden." 21 Heur vraoge vul in goeie eerde. 22 Dit is et ofschrift van de overienkomst die ze op broonzen plaeten graveren leuten en weeromme sturden naor Jeruzalem as bewies van et vredesverbond:

23 "Meugen de Romeinen en et Joodse volk tot in iewighied een protte veurspoed kennen, op et laand en op et waeter; meugen zij speerd blieden veur oorlog en vi'jaandschop. 24 As an Rome of iene van zien bondgenoten in wat gebied dan ok, de oorlog verklaord wodt, 25 zal et Joodse volk mit volledige inzet heur bondgenoot wezen, veurzoveer de omstanigheden zoks toestaon. 26 Zij zullen de vi'jaand gien graon, wapens, zulver of schippen geven of verschaffen, overienkomstig de beslissing van Rome. Zij zullen heur verplichtings naokommen zonder tegenprestaosie. 27 Aandersomme zullen de Romeinen, as an et Joodse volk de oorlog verklaord wodt, mit volledige inzet heur bondgenoot wezen, veurzoveer de omstanigheden zoks toelaoten. 28 Zij zullen de vi'jaand ok gien graon, wapens, zulver of schippen geven, overienkomstig de beslissing van Rome, en heur verplichtings eerlik naokommen. 29 Op disse veurweerden hebben de Romeinen en et

Joodse volk een verbond sleuten. ³⁰ As ien van beide perti'jen in de toekomst wat toevoegen of votlaoten wil, dan zal disse toevoeging of weglaoting aliend geldig wezen mit goedvienen van de tegenperti'j. ³¹ Over et onrecht dat keuning Demetrius de Joden andaon het, hewwe him dit schreven: "Waoromme hebben jow de Joden, oonze vrunden en bondgenoten, zoe'n zwaor jok oplegd? ³² As ze nog meer anklachten tegen jow inbrengen, zuwwe heur recht doen en jow op et laand en op et waeter bestrieden."'''

De dood van Judas

9 Doe Demetrius heurde dat Nikanor en zien leger versleugen weren, stuurde hi'j Bakchides en Alkimus een twiede keer naor Judea, mar now mit zien keurtroepen. ² Ze neumen de weg naor Galilea en sleugen heur kaamp op bi'j Mesalot in Arbela. Ze veroverden et en brochten wiethoevule meensken omme. ³ In de eerste maond van et jaor 152 sleugen ze heur kaamp op bi'j Jeruzalem. ⁴ Van daor trokken ze mit twintigduzend man voetvolk en twieduzend man peerdevolk op naor Berea. ⁵ Judas hadde mit drieduzend oefende soldaoten zien kaamp opsleugen in Elasa. ⁶ Doe de Joden zaggen hoe groot de legermacht van heur tegenstaander was, sleug de schrik heur om et hatte. Een protte van heur deserteerden, zodat d'r bi'j slot van zaeke mar achthonderd man over bleven. ⁷ Judas vernam dat zien leger utenneer vul en twiefelde an een goeie ofloop van de stried. Hi'j kwam niet uut 'e raod, want hi'j wus niet hoe hi'j zien soldaoten weer saemenbrengen mos. ⁸ Wanhopig zee hi'j tegen diegenen die nog over weren: "Lao'we toch mar tegen de vi'jaand optrekken, d'r is altied nog een kaans dawwe ze verslaon." ⁹ Mar ze gongen tegen him in en zeden: "Dat lokt oons gienertied. We kun oonszels beter in veilighied brengen en laeter saemen mit oonze breurs de stried mit heur angaon. Now biwwe mit vusen te min." ¹⁰ Judas zee doe: "Dat gienertied! We gaon d'r grif niet veur heur vandeur. As oonze tied kommen is, moe'we moedig veur oonze

breurs starven, in stee van oonszels een minne naeme te bezorgen." ¹¹ Doe verleuten de vi'jaandelike troepen heur kaamp en stelden heur tegenover et Joodse leger op. Heur peerdevolk was in twiennen splitst, de slingerers en bogeschutters leupen veur et leger uut, de alderbeste soldaoten stonnen in de veurste linie. ¹² Bakchides vocht mit in de rechterflaank. Et voetvolk trok an twie kaanten dekt en onder trompetgeschal op, en ok de soldaoten van Judas blaosden op trompetten. ¹³ De eerde dreunde onder et geweld van de beide legers. De stried duurde van de vroege morgen tot de aovend. ¹⁴ Doe Judas zag dat Bakchides bi'j de beste troepen in de rechterflaank was, gong hi'j daor mit zien dapperste manluden op of. ¹⁵ Hi'j dee een verpletterende anval op de rechterflaank en achtervolgde de maanschoppen tot an de hellings van et gebargte van Azotus. ¹⁶ Doe de soldaoten van de linkerflaank zaggen dat de rechterflaank breuken was, dri'jden ze heur omme en gongen Judas en zien manluden achternao. ¹⁷ Et wodde een bittere stried en an beide kaanten vullen een protte gewonden. ¹⁸ Judas sneuvelde en de anderen gongen d'r vandeur. ¹⁹ Jonatan en Simon neumen heur breur Judas mit en begreuen him in et graf van heur veuroolden in Modein. ²⁰ Ze treurden om him en hiel Israël gaf him over an diepe rouw. De meensken jammerden daegenlange: ²¹ "Ach, dat de held sneuvelen kund het, de redder van Israël."

²² Et grootste pat van wat Judas zegd en daon het is niet opschreven: zien veldslaegen, de manmoedige daoden die hi'j daon het en alles wat veerder van zien groothied getuugt - et is te vule om op te numen.

Jonatan

²³ Nao de dood van Judas deuken in alle gebieden van Israël weer lu op die heur niks an de wet gelegen liggen leuten, alle onruststokers kwammen weer te veur 't locht. ²⁴ Doe d'r ok nog een zwaore hongersnood uutbreuk, sleut de bevolking heur bi'j heur an. ²⁵ Bakchides stelde een

stok of wat van die ontrouwe manluden an as regeerders van et laand. 26 Zi'j spoorden anhang van Judas op en brochten die veur Bakchides, die heur straffe en bespote. 27 Israël wodde onderdrukt zoas sund de laeste profeet niet meer gebeurd was. 28 Daoromme verzaemelde de anhang van Judas him, en ze zeden tegen Jonatan: 29 "Sund de dood van jow breur Judas is d'r gieniene meer die optrekt tegen oonze vi'janen, tegen Bakchides of tegen de verraaders van oons volk. 30 Daoromme hewwe jow vandaege keuzen om in zien plak oonze leider en anvoerder in de stried te wezen." 31 En zo neum Jonatan de leiding op him as opvolger van zien breur Judas.

Jonatan zien eerste overwinning op Bakchides

32 Doe Bakchides dit te weten kwam, wol hi'j Jonatan ommebrengen. 33 Jonatan en zien breur Simon en al heur anhang heurden daor van en gongen d'r vandeur naor de woestijn van Tekoa. Ze sleugen heur kaamp op bi'j de waeterputte van Asfar. 34 Dit heurde Bakchides en op een sabbat steuk hi'j mit zien hiele leger de Jordaan over. 35 Jonatan stuurde zien breur Jehannes an et heufd van een grote groep meensken naor de bevrunde Nabateners mit de vraoge as zi'j de protte begage bi'j heur in bewering geven konnen. 36 Mar de Jambrieten rokten vanuut Medeba tegen heur op, overmeesterden Jehannes en alles wat hi'j bi'j him hadde en maekten heur uut de voeten. 37 Een schoft laeter heurden Jonatan en zien breur Simon dat de Jambrieten een grote brulloft vieren gongen. De bruid, een dochter van iene van de meest veuranstaonde manluden van Kanaän, zol mit een groot gevolg in Nadabat ophaeld wodden. 38 Mit et bloed van heur breur Jehannes in gedaachten trokken ze op en verburgen heur in een bargspleet. 39 Van daoruut zaggen ze een remoerige optocht dichterbij kommen mit een grote vracht begage. Et weren de breugeman, zien vrunden en zien breurs, die onder tromgeroffel en meziek en in vol waopentuug heur kaante op kwamen. 40 Jonatan en Simon kwammen uut

heur hinderlaoge veur 't locht en richtten een bloedbad an; d'r vullen een protte gewonden en de overigen gongen d'r vandeur de bargen in. Al heur bezittings neumen ze in beslag. 41 Zo veraanderde et feest in rouwbeklag en de bruidsmeziek in een rouwklacht. 42 Et bloed van heur breur was wreuken. Daornao gongen ze weeromme naor et kraggelaand van de Jordaan.

43 Doe Bakchides hier van heurde, trok hi'j op een sabbat mit een groot leger op tot an de wal van de Jordaan. 44 Jonatan zee tegen zien manluden: "Veuruit! We moe'n vechten veur oons leven, want zo min as vandaege het et d'r nog gienertied veur oons uutzien: 45 we wodden van veuren en van achteren anvalen, et waeter van de Jordaan stroomt an disse kaante en an die kaante liggen kraggen mit strewelling, we kun nargens henne! 46 Smeek de hemel daj'm uut de hanen van de vi'jaand redded wodden meugen!" 47 Et gevecht begon. Jonatan steuk zien aarm op om Bakchides daele te slaon, mar die week achteruut. 48 Doe sprongen Jonatan en zien mannen in 't waeter en zwommen naor de ginne kaante. Mar de vi'jaand gong heur niet aachternao en steuk de Jordaan niet over. 49 Die daegs vullen d'r an de kaante van Bakchides omdebi'j duzend man. 50 Bakchides gong weeromme naor Jeruzalem en begon an de bouw van verstarkings in Judea: de burcht in Jericho en de steden Emmaüs, Bet-Choron, Betel, Timna, Faraton en Tefon wodden veurzien van hoge muren en poorten die op slot konnen. 51 Hi'j legerde daor garnizoenen om Israël in bedwang te hollen. 52 Hi'j versterkte Bet-Sur, Gezer en et bolwark, stesjoneerde daor zien striedkrachten en sleug daor veurraoden an eten op. 53 Bi'j slot van zaeke leut hi'j de zeunen van de leiders van et laand gijzelen en opsluten in et bolwark in Jeruzalem.

54 In de twiede maond van et jaor 153 gaf Alkimus kommedaasie om de mure van de veurtuun van et heiligdom daele te haelen om zo et wark van de profeten teniet te doen. Ze weren nog mar krek mit de ofbraoke begonnen, 55 doe Alkimus

troffen wodde deur een ziekte en zien plannen veren laoten mos. Zien spraake was antaast, hi'j was verlamd en hi'j kon dan ok gien woord meer uutbrengen, laot staon zien huus beheren. 56 Niet lange daornao raekte hi'j mit slimme piene weg. 57 Doe Bakchides verneum dat Alkimus wegraekt was, gong hi'j naor de keuning weeromme. Daornao hadde Judea twie jaor rust.

Bakchides veurgoed verdreven

58 Alle wettelozen kwammen bi'j mekeer om te overleggen. Ze zeden: "Jonatan en zien anhang leven rustig en onbezorgd. Awwer Bakchides now kommen laoten, kan hi'j heur allemaole in iene naacht gevangen nemen." 59 Dit veurstel legden ze an him veur, 60 waornao Bakchides d'r mit een groot leger op uutrok en in et geheim brieven naor al zien bondgenoten in Judea stuurde, mit de opdracht om Jonatan en zien anhang gevangen te nemen. Mar ze slaegden daar niet in, want et plan lekte uut 61 en omdebi'j vuuffig van de anzetters wodden ommebrocht. 62 Daornao trokken Jonatan en Simon mit heur manluden naor Bet-Bassi in de woestijn. Ze bouwden wat verwoest was weer op en verstarcken de stad. 63 Doe Bakchides hier van heurde, trok hi'j al zien troepen saemen en reup hi'j ok zien anhang in Judea op. 64 Hi'j rokke uut en sleug zien kaamp op bi'j Bet-Bassi, waornao ze de stad daegenlange vanuut stormtorens aanvullen. 65 Jonatan leut zien breur Simon in de stad achter en trok zels mit een tal manluden de omgeving in. 66 Hi'j vul Odomera en zien verwaanten an en dee een anval op de Fasirieten in heur tentekaamp; langzeman kregen ze de overhaand en neumen heur striedkrachten in tal toe. 67 Simon en zien manluden deden een uutval vanuut de stad en steuken de evenhoges in de braand. 68 Bakchides wodde daorbi'j vernietigend versleugen, wat een zwaore tegenslag veur him betekende, want mit et mislokken van disse veldtocht was zien hiele onderneming op niks uutlopen. 69 Hi'j was raozend op de wettelozen die him overhaeld hadden om te

kommen en leut een protte van heur ommebrengen. Daornao besleut hi'j om weer naor zien eigen laand weeromme te gaon. 70 Doe Jonatan hier van heurde, stuurde hi'j onderhaandelaers naor Bakchides om vrede mit him te sluten en de kriegsgevangenen uutleverd te kriegen. 71 Bakchides neum et vredesandod an en hul zien woord. Hi'j zweerde dat hi'j him de rest van zien leven niet meer tot last wezen zol. 72 Ok dreug hi'j de meensken die hi'j eerder in Judea kriegsgevangen maekt hadde an Jonatan over. Doe gong hi'j naor zien laand weeromme en zette gienertied meer een voete over de Judese greens. 73 Daormit kwam een aende an de oorlog in Judea. Jonatan gong in Michmas wonen. Hi'j wodde rechter over et volk en verdreef de ontrouwen uut Israël.

Konkereensie tussen Demetrius I en Alexander Epifanes

10 In et jaor 160 zette Alexander Epifanes, de zeune van Antiochus, koers naor Ptolemaïs en neum de stad in. De inwoners onthaelden him en hi'j wodde daar keuning. 2 Doe keuning Demetrius dit heurde, mobeleseerde hi'j een grote troepemacht en gong mit him de stried an. 3 Ok stuurde Demetrius een brief naor Jonatan, waorin hi'j him mit vrundelike woorden meer macht beloofde, 4 want hi'j docht: Wi'j moe'n vlogge vrede mit him sluten, veurdan hi'j mit Alexander een verbond slöt tegen oons, 5 want hi'j zal et kwaod dawwe him, zien breurs en zien volk andaon hebben niet vergeten wezen. 6 Hi'j machtigde Jonatan om striedkrachten te mobeleseren en waopens te maeken, en verklaorde dat ze bondgenoten weren. Butendat gaf hi'j kommedaasie om de gijzelaers in et bolwark an Jonatan over te dregen. 7 Jonatan gong naor Jeruzalem en leesde de brief veur an et hiele volk en an de bezetters van et bolwark. 8 Die schrokken hiel slim doe zij heurden dat de keuning him machtigd hadde om striedkrachten te mobeleseren. 9 De bezetters van et bolwark dreugen de gijzelaers an Jonatan over, en hi'j gaf ze weeromme an heur oolden.

10 Jonatan gong in Jeruzalem wonen en begon mit et opni'j opbouwen van de stad. 11 Hi'j gaf et warkvolk kommedaosie om de stadsmure weer op te trekken en de Sion as versterking mit uuthouwde stienen te omgeven. En zo gebeurde et. 12 De butelingen die in de deur Bakchides bouwde vestings legerd weren, gongen d'r vandeur. 13 Zi'j verleuten heur post en gongen weeromme naor heur laand. 14 Alliend in Bet-Sur bleven nog wat meensken achter die de wet en de veurschriften ontkend hadden; zi'j hadden daor heur toevlochtsoord vunnen.

15 Keuning Alexander heurde van de toezeggings die Demetrius Jonatan daon hadde. En doe de meensken him vertelden van de veldslaegen en heldedaoden van Jonatan en zien breurs, en van de ontberings die ze leden hadden, 16 zee hi'j: "Zo is d'r gien twiede! We moe'n him votlandik tot oonze vrund en bondgenoot maeken." 17 Hi'j stuurde een brief an Jonatan mit disse woorden:

18 "Keuning Alexander groet zien breur Jonatan. 19 Naor wi'j verneumen hebben bin jow een machtig man en bin jow et weerd om oonze bondgenoot te wezen. 20 Daoromme benumen wi'j jow vandaege tot hogepriester van jow volk en verlienen jow de titel Vrund van de keuning. Bekommer jow om oonze zaeke en wees trouw an oonze vrundschop."

Mit de brief stuurde hi'j him een sangen maantel en een goolden kraanze.

21 In de zeuvende maond van et jaor 160, tiedens et Loofhutzenfeest, trok Jonatan et hogepriesterk lied an. Hi'j brocht striedkrachten bi'j mekeer en leut een protte waopens maeken.

22 Doe Demetrius hier van heurde, was hi'j beheurlik kosselig. Hi'j zee: 23 "Hoe hewwe gebeuren laoten kund dat Alexander oons veur west is! Hi'j het vrundschop sleuten mit de Joden en zo zien pesisie versterkt. 24 Mar ok ik zal hattelike woorden tot heur richten en heur hoge ambten en geschenken beloven, zodat ze mien kaante kiezen." 25 En hi'j stuurde heur dit bericht:

"Keuning Demetrius groet et Joodse volk. 26 Naor wi'j verneumen hebben

hebben jim je hullen an de mit oons sleuten verdregen en bin jim oonze vrundschop trouw bleven. Jim hebben jim niet ansleuten bi'j oonze vi'janen, en daor biwwwe slim bliede omme. 27 Aj'm oons trouw bleiven, zuwwwe jim riekelik belonen veur jim diensten. 28 Wi'j zullen jim van de meeste verplichtings ontslaon en jim geschenken geven. 29 Hierbi'j verklaor ik jim vri'j en onthef ik alle Joden van schatting, zooltbelasting en te betaelen krooncenten. 30 Ok et dadde van de oogst van et veld en de helte van de boomvruchten die mi'j neffens recht toekommen, hoej'm niet meer of te dregen. Mit ingang van now bin Judea en de drie distrikten van Samaria en Galilea, die ik hierbi'j tot Judees grondgebied verklaor, daorvan veur altied vri'jsteld. 31 Jeruzalem en zien grondgebied zullen heilig wezen en ontheven van tienden en tolgeld. 32 Veerder doe ik ofstaand van mien bevoegdheden in et bolwark van Jeruzalem en verlien ik de hogepriester et recht om daor naor goeddonken manluden in garnizoen te leggen. 33 Alle Joden die as kriegsgevangene uut Judea wegvoerd binnen naor een plak argens in mien riek, za'k zonder losgeld vri'jlaoten. Over et vee mag gien belasting heven wodden. 34 Op feesten, sabbat, ni'jemaone en andere belangrieke feestdaegen, krek as de drie daegen veur en de drie daegen nao een feest zullen alle Joden in mien riek van belastingen vri'jsteld wezen, 35 en gieniene het et recht om op die daegen wat van heur te vodderen of heur om wat veur reden dan ok lastig te valen. 36 Omdebi'j dattigduzend Joden zullen as striedkrachten van de keuning inschreven wodden; zi'j kriegen dezelve soldij as de overige keuninklike striedkrachten. 37 Een pat van heur zal legerd wodden in de grote burchten van de keuning en een pat zal in et keuninkriek vertrouwensposten vervullen. Heur bevelhebbers en leiders zullen uut heur eigen gelederen keuzen wodden en ze meugen neffens heur eigen wetten leven, zoas de keuning dat veur et laand Judea bepaold het. 38 De drie gebieden van Samaria die now bi'j Judea heuren, zullen van now an ok in bestuurlik

opzicht iene wezen mit Judea en onder et gezag van de hogepriester staon. 39 Ptolemaïs en daor bi'jbeheurend gebied geef ik an et heiligdom in Jeruzalem, zodat uut de opbrengst de kosten van de tempeldienst dekt wodden kunnen. 40 Zels za'k jaarliks vuufthienduzend sjekel zulver geven van de inkomsten uut mien domeinen. 41 Alle toelaogen ten geunste van de tempeldienst die deur baentiesmannen de laeste jaoren niet uutkeerd binnen, zullen vanof vandaeg weer betaeld wodden. 42 Ok de vuufduzend sjekel zulver die jaarliks uut de inkomsten van de tempel vodderd wodden za'k weerommegeven, want ze kommen toe an de dienstdoende priesters. 43 Iederiene die vanwegens schulden bi'j de keuning of om een aandere reden in de tempel van Jeruzalem of et tempelgebied zien toevlocht zocht het, is mit alles wat hi'j in mien riek bezit onschendber. 44 De kosten van de herbouw en verni'jing van et heiligdom bin veur rekinge van de keuning. 45 Ok de kosten van de bouw van de muren en de verdedigingswarken rond Jeruzalem bin veur rekinge van de keuning, krek as de kosten veur de vestings in Judea."

Jonatan blijft trouw an Alexander

46 Jonatan en et volk heurden Demetrius zien beloftes vol ongeleuf an mar ze gongen d'r niet op in. Ze herinnerden heur et grote onheil dat hi'j in Israël anricht hadde en hoe slim hi'j heur onderdrukt hadde. 47 Zi'j hullen et bi'j Alexander, hi'j was te langelaeste de eerste west die heur vrede anbeuden hadde, en ze bleven tot et aende toe zien bondgenoot. 48 Keuning Alexander brocht een groot leger op de bien en stelde him op tegenover Demetrius. 49 De beide keunings begonnen een gevecht, en et leger van Alexander wodde votjagd. Demetrius aachtervolgde him en kreeg de overhaand. 50 Mar Alexander beud tot zunsondergang stiems verzet, en diezelde daegs nog sneuvelde Demetrius.

51 Doe stuurde Alexander bosschoppers naor keuning Ptolemeüs van Iegypte mit disse bosschop: 52 "Ik bin in mien keuninkriek weerommekommen, ik heb-

be de troon van mien veuroolden bestegen en hebbe et bestuur op mi'j neumen. Demetrius he'k versleugen, en de macht over et laand is now in mien hanen. 53 In de stried die ik mit him angaon bin is zien leger deur oons versleugen. Now zetel ik op de troon van zien riek. 54 Lao'we vrundschoep mit mekeer sluten: maek mi'j jow schoonzeune deur mi'j jow dochter as vrouw te geven. Ik zal jow en heur geschenken geven die jim beiden weerdig binnen." 55 En keuning Ptolemeüs zee doe: "Ik prieze de dag waarop jow weerommekommen binnen in et laand van jow veuroolden en de troon van heur keuninkriek bestegen hebben. 56 Ik gao graeg op jow veurstel in. Mar lao'we mekeer eerst in Ptolemaïs treffen. Dan za'k jow schoonvader wodden, zoas jow veursted hebben."

57 In et jaor 162 vertrok Ptolemeüs uut Iegypte, tegere mit zien dochter Cleopatra, en gong naor Ptolemaïs. 58 Keuning Alexander kwam him daor tegen, en Ptolemeüs gaf him zien dochter Cleopatra tot bruid. In Ptolemaïs wodde een brulloft veur heur geven mit een protte keuninklik vertoon van weelde. 59 Bi'j die gelegenheid schreef keuning Alexander Jonatan om him uut te neudigen om him es op te zuken. 60 Jonatan reisde mit een schitterend gevolg naor Ptolemaïs, waor hi'j de beide keunings tegenkwam. Hi'j gaf heur en heur vertrouwelingen zulver, goold en een protte aandere geschenken, en wun zo heur geunst. 61 Mar Israëlieten mit kwadens in 't zin, manluden die de wet misken, kwammen om een anklacht tegen him in te dienen. Mar de keuning schonk gien andacht an heur. 62 't Kwam krek even anders, hi'j gaf kommedaasie om Jonatan zien gewone kleren te verruilen veur sangenblauwe kleraasie. En zo gebeurde et. 63 De keuning leut him naost him zitten gaon en zee tegen zien bevelhebbers: "Neem him mit naor et midden van de stad en roep omme dat gieniene een anklacht tegen him indienen mag of him lastigvalen mag, om wat veur reden dan ok." 64 Doe de anklagers de heraut heurden en zaggen dat Jonatan huldigd wodde en sangenblauw in de kleren was,

gongen ze d'r vandeur. 65 De keuning gaf him de eervolle titel Vrund van de keuning, en hi'j stelde him an as veldheer en distriktsbestuurder. 66 Daornao gong Jonatan in vrede en in bliedschop weeromme naor Jeruzalem.

Jonatan verslat Apollonius

67 In et jaor 165 kwam Demetrius, de zeune van Demetrius, vanuut Kreta naor et laand van zien veuroolden toe. 68 Doe keuning Alexander dit heurde, gong hi'j slim ongerust naor Antiochië weeromme. 69 Demetrius bevestigde Apollonius in zien funktie as distriktsbestuurder over Cele-Syrië. Die brocht een groot leger op de bien en sleug zien kaamp op in de buurt van Jamnia. Van daoruut stuurde hi'j disse bosschop naor hogepriester Jonatan: 70 "Jow bin de ienigste die him tegen oons verzet, en daoromme wodde ik uutlachen en bespot. Daor in de bargaen durven jow oons wel uut te daegen. 71 As jow op je striedkrachten vertrouwen, dael dan of naor de vlakke, dan kuwwe daor oonze krachten meten. Ik hebbe de legers van de steden achter mi'j. 72 Doe naovraoge naor mi'j, vien uut wie ik bin en wie mien bondgenoten binnen. Et volk zal jow zeggen dat jow tegen oons leger gien inkelde kaans maeken. Jow veurvaders bin al twie keer in heur eigen laand versleugen. 73 En jow zullen ok in de vlakke, waor gien stien of stientien te vien is en gien verschoel te bekennen, oons peerdevolk en leger niet weerstaon kunnen."

74 Uutdaegd deur de woorden van Apollonius, zocht Jonatan tienduzend manluden uut en vertrok vanuut Jeruzalem. Zien breur Simon sleut him mit versterkings bi'j him an. 75 Hi'j sleug zien kaamp op bi'j Joppe. De inwoners van de stad sleuten de poorten veur him, omreden d'r in Joppe een garnizoen van Apollonius legerd was. Mar doe ze de stad aanvullen, 76 wodden de inwoners bange en deden ze de poorten eupen, zodat Jonatan Joppe innemen kon. 77 Apollonius heurde dit en rokke mit drieduzend man peerdevolk en een groot leger op naor Azotus,

kreke as hi'j deur die stad trekken wol. Mar omreden hi'j op zien grote macht peerdevolk vertrouwde, bleef hi'j in de vlakke. 78 Jonatan aachtervolgde him tot bi'j de stad, waor de legers mit mekeer in gevecht gongen. 79 Apollonius leut duzend man peerdevolk in een hinderlaoge achter. 80 Doe Jonatan dat ontdekte, was hi'j al deur de ruters omsingeld, en zien leger wodde van de vroege morgen tot zunsondergang mit pielken bestookt. 81 Toch wussen zien manluden overaende te blieden, zoas Jonatan heur zegd hadde, en et peerdevolk van de tegenstaander raekte bakker-an. 82 Doe et peerdevolk verdoffeld was, vul Simon et voetvolk an. Hi'j kreeg de overhaand; de soldaoten wodden deur him votjagd en 83 de ruters wodden utenneer jagd over de vlakke en gongen d'r vandeur naor Azotus. Daor gongen ze de tempel van Dagon in om heur in veiligheid te brengen. 84 Jonatan steuk Azotus en de steden d'r ommehenne in de braand en roepelde ze uut. Daornao legde hi'j de tempel van Dagon mit iederiene die daor zien toevlocht zocht hadde in de aske. 85 Omdebi'j achtduzend manluden vullen deur et zweerd of kwammen omme in et vuur. 86 Van daoruut trok Jonatan op tot bi'j Askelon, waor de inwoners van de stad him in een feestelike optocht integen kwammen. 87 Mit een grote buit gongen Jonatan en zien manluden doe weeromme naor Jeruzalem. 88 Doe keuning Alexander van disse gebeurtenissen heurde, bewees hi'j Jonatan nog meer ere. 89 Hi'j stuurde him een goolden spelde, zoas die seins allieand mar an bloedverwaanten van keunings geven wodde, en hi'j gaf him Akkaron en et daor bi'jbeheurende grondgebied.

De val van Alexander

11 De keuning van Iegypte brocht een leger op de bien zo talriek as zaandkorrels op et strand langs de zee, en rustte butendat een grote vloot uut. Hi'j wol mit een list et keuninkriek van Alexander in bezit nemen en et bi'j zien riek voegen. 2 Onder et mom van een vrundschoppelik bezuuk vertrok hi'j naor Syrië.

De inwoners van de steden deden de poorten eopen en gongen him integen om him dag te zeggen; keuning Alexander hadde daortoe kommedaosie geven omreden Ptolemeüs zien schoonvader was. 3 Bi'j iedere stad die Ptolemeüs binnetrok, legde hi'j striedkrachten in garnizoen. 4 Doe hi'j bi'j Azotus kwam, leuten ze him de ofbraande tempel van Dagon zien, de verwoeste stad en de kontreinen, waor rondomme lieken laggen, en ok de verkoolde lichems van diegenen die in de stried verbrand weren en die ze langs de weg opstaepeld hadden. 5 Ze vertelden de keuning wat Jonatan daon hadde en hoopten him zo in een kwaod daglocht te stellen, mar de keuning hul him stille. 6 Jonatan gong naor Joppe om de keuning mit et tonen van een protte ere te begroeten. Ze begroetten mekeer en bleven daor overnaachten. 7 Doe reisde Jonatan tegere mit de keuning tot an de revier de Eleuterus en gong doe weeromme naor Jeruzalem. 8 Kuning Ptolemeüs veroverde de kuststeden tot an Seleucië an de zee en beraomde onderwiels snode plannen tegen Alexander. 9 Hi'j stuurde bosschoppers naor keuning Demetrius mit disse bosschop: "Lao'we een overienkomst sluten, dan geef ik jow mien dochter, die now mit Alexander trouwd is, en maek ik jow keuning over et riek van je vader. 10 Ik betreur et dat ik him mien dochter gund hebbe, want hi'j het perbeerd om mi'j omme te brengen." 11 Zo maekte hi'j Alexander verdocht, omreden hi'j op zien riek longerde. 12 Doe haelde hi'j zien dochter bi'j him weg en gaf heur an Demetrius. Hi'j neum ofstaand van Alexander en d'r ontstou een eupenlike vi'jaandschap tussen heur. 13 Ptolemeüs trok Antiochië binnen en kroonde himzels tot keuning van Asia. Now dreug hi'j behalven de keuninklike heufdbaand van Iegypte ok die van Asia om zien heufd. 14 Kuning Alexander was in die tied in Cilicië, omreden de inwoners van die streek tegen him in opstaand kommen weren, 15 mar zo gauw hi'j heurde wat d'r gebeurd was, trok hi'j tegen Ptolemeüs op om te vechten. Die kwam mit een stark leger op him of en jaegde him vot.

16 Alexander gong d'r vandeur naor Arabië, waor hi'j bescharming hoopte te vieren. Kuning Ptolemeüs was now oppermachtig. 17 De Arabier Zabdiël hakte Alexander zien heufd of en stuurde et naor Ptolemeüs. 18 Mar drie daegen naotied raekte keuning Ptolemeüs zels weg. De maanschoppen die hi'j in de verstarke steden in garnizoen legd hadde wodden deur de inwoners van die steden ommebrocht. 19 Zo kwam Demetrius in et jaor 167 an de macht.

Jonatan wint de geunst van Demetrius II

20 In die tied reup Jonatan de manluden van Judea bi'j mekeer om et bolwark in Jeruzalem an te valen. Ze hadden al een protte oorlogstuug in stelling brocht 21 doe een peer ontrouwe Joden uut haat tegen heur eigen volk naor de keuning gongen om him te zeggen dat Jonatan et bolwark belegerde. 22 Doe de keuning dit heurde, wodde hi'j poer lelk. Hi'j hadde et bericht nog mar amper verneumen, of hi'j was al onderwegens naor Ptolemaïs. Hi'j leut Jonatan bi'j brief weten dat hi'j de belegering staeken mos en votdaolik veur overleg bi'j him kommen mos. 23 Mar doe Jonatan de brief leesd hadde, leut hi'j de belegering krek deurzetten. Doe keus hi'j onder de ooldsten van Israël en de priesters een peer begeleiders uut en toogde naor et hol van de lieuw. 24 Mit zulver, goold, kleraosie en een protte andere geschenken gong hi'j naor de keuning in Ptolemaïs en wus zien geunst te winnen. 25 Hoewel een peer ontrouwe volksgenoten van Jonatan beschuldigings tegen him inbrochten, 26 dee de keuning wat zien veurgangers daon hadden: hi'j bewees Jonatan ere in anwezigen van al zien vertrouwelingen. 27 Hi'j bevestigde zien hogepriesterschap en alle eervolle baenties die him al eerder geven weren, en neum him op in de ronte van zien vertrouwelingen. 28 Jonatan vreug de keuning om Judea en de drie distrikten van Samaria te ontheffen van belastings; in ruil daorveur beloofde hi'j him driehonderd talent. 29 De keuning willigde Jonatan zien verzuuk in en stelde dit veur him op

schrift:

30 “Keuning Demetrius groet zien breur Jonatan en et Joodse volk. 31 Veur kennisgeving sturen wi’j jow hierbi’j een ofschrift van de brief die wi’j oonze bloedverwaant Lastenes over jow schreven hebben. 32 “Keuning Demetrius groet de eerbiedenswaardige Lastenes. 33 Omreden et Joodse volk oonze bondgenoot is en zien verplichtings tegenover oons nao-komt, hewwe besleuten om die welgezindhied tegenover oons te belonen. 34 Daoromme bevestigen wi’j dat zi’j de rechtmaotige eigeners van Judea binnen en van de drie distrikten Efraïm, Lydda en Ramataïm; disse laesten zullen van Samaria ofscheiden wodden en hielemaole bi’j Judea opneumen wodden. En veerder is iederiene die in Jeruzalem offert ontheven van de plicht om jaorliks een pat van de vrucht van laand en bomen an de keuning te geven. 35 Ok de eerder an oons verschuldigde tienden, tolgeld, zooltbelasting en krooncenten hoeven zi’j oons niet langer te betaelen. 36 Disse maotregels blieden zonder wiezigings van kracht, now en veur altied. 37 Wi’j vraogen jow om een ofschrift van disse maotregels an Jonatan te sturen, zodat dit op een goed zichtber plak op de heilige barg ophongen wodden kan.””

38 Doe keuning Demetrius verneum dat de rust in zien laand weerkeerd was en dat gieniene meer tegen him in verzet kwam, stuurde hi’j al zien striedkrachten naor huus, behalven de butelingen die hi’j as huurtroepen van de Griekse eilanen rekruteerd hadde. Dat neumen de gewone striedkrachten, die nog onder zien veurgangers diend hadden, him slim kwaolik. 39 Een zekere Tryfon, een anhangen van eertieds van Alexander, verneum hoe de striedkrachten heur over Demetrius beklagden. Hi’j reisde daoromme naor de Arabier Imalkuë, die Alexander zien zeune Antiochus opvoedde, 40 en drong d’r bi’j him op an om Antiochus an him mit te geven, zodat hi’j d’r veur zorgen kon dat de jonge keuning wodde op de troon van zien vader. Hi’j lichtte him over de maotregels in die Demetrius troffen hadde en over de onvrede die d’r onder de stried-

krachten over Demetrius ontstaon was.

Tryfon bleef een hiel schoft bi’j him.

41 Jonatan hadde onderwiels keuning Demetrius vraogd om zien troepen uut et bolwark van Jeruzalem en uut de aandere vestingsteden weeromme te trekken, omreden ze Israël mar bestoken bleven.

42 Demetrius leut Jonatan dit doe weten: “Niet aliend wi’k an jow vraoge voldoen, mar ik wil jow en je volk bi’j gelegenhied ok ere bewiezen. 43 Mar wees now zo goed mi’j manluden te sturen die an mien kaante vechten willen, want al mien eigen striedkrachten bin tegen mi’j in opstaand kommen.” 44 Jonatan stuurde drieduzend ekstraante manluden naor Demetrius in Antiochië. Zi’j meldden heur bi’j de keuning, die slim bliede was mit heur komst.

45 De inwoners van de stad, omdebi’j honderdtwintigduzend meensken, dromden saemen in et centrum van de stad, vastbesleuten om de keuning omme te brengen. 46 De keuning gong d’r vandeur naor et peleis, mar de inwoners van de stad bezetten de heufdstraoten en begonnen te vechten. 47 Doe reup de keuning de Joden te hulp. Zi’j verzaemeldden heur eerst bi’j him, verspreiddden heur daornao deur de stad en brochten die dag omdebi’j honderdduzend meensken omme. 48 Dezelve dag nog roepelden ze de stad uut en steuken die in de braand. Zo slaegden zi’j d’r in om de keuning te redden. 49 Doe de inwoners van de stad zaggen dat de Joden de stad overmeesterd hadden krek zo ze van doel west weren, verleuren ze de moed en smeekten de keuning 50 om vrede: “Laot de Joden opholen mit oorlog te voeren tegen oons en oonze stad.”

51 Ze legden de waopens daele en gavven heur over. De Joden wodden in tegenwoordighied van de keuning en al zien onderdaonen mit ere overlaeded en kregen aanzien in et hiele keuninkriek. Daornao gongen ze mit een rieke buit naor Jeruzalem weeromme. 52 Keuning Demetrius hadde zien troon veiligsteld en d’r was weer vrede in et laand. 53 Mar an zien beloftes hul hi’j him niet, en hi’j verbreuk zien banen mit Jonatan. Hi’j betaelde de gunsten die Jonatan him bewezen hadde niet weeromme; ‘t Ligt krek even anders,

hi'j stelde him slim vi'jaandig tegenover him op.

Jonatan köst veur Antiochus VI

54 Nao disse gebeurtenissen keerde Tryfon mit de nog slim jonge Antiochus weeromme. De jonge wodde keuning maekt en kreeg de keuninklike heufdbaand omme. 55 Alle striedkrachten die deur Demetrius ofdaankt weren sleuten heur bi'j him an en neumen de waopens op tegen Demetrius. Die wodde versleugen en votjagd. 56 Tryfon neum de olifanten bi'j zien leger en veroverde Antiochië. 57 Doe schreef de jonge Antiochus dit an Jonatan: "Ik bevestig jow anstelling as hogepriester en laot de vier distrikten onder jow bestuur. Butendat meugen jow de titel Vrund van de keuning voeren." 58 Hi'j stuurde him goolden taofelgerei en gaf him toestemming uut goolden bekers te drinken, him in sangenblauw te klieden en een goolden spelde te dregen. 59 Jonatan zien breur Simon wodde deur Antiochus ansteld as bevelhebber over et gebied tussen de Trappe van Tyrus en de Iegyptische greens. 60 Jonatan rokte uut naor et gebied an de westkaante van de Eufraat en de daor gelegen steden. Et hiele Syrische leger sleut him as bondgenoot bi'j him an. Doe hi'j in Askelon ankwam, leupen de inwoners van de stad him in een optocht vol pracht en praol integen. 61 Daor weg trok hi'j naor Gaza, mar de inwoners sleuten de poorten. Hi'j sleug et beleg veur de stad, steuk de omgeving in de braand en roepelde die uut. 62 Doe vreugen de inwoners van Gaza om vrede en kondigde Jonatan een bestaand of. Hi'j neum de zeunen van heur leiders as gijzelaers en stuurde ze naor Jeruzalem. Daornao trok hi'j naor de aandere kaante van et laand, tot an Damascus.

63 Jonatan heurde dat de bevelhebbers van Demetrius mit een groot leger tot Kedes in Galilea kommen weren, mit de bedoeling om him uut zien funktie te zetten. 64 Hi'j gong heur integen, mar zien breur Simon leut hi'j in et laand achter. 65 Simon sleug zien kaamp op bi'j Bet-Sur en belegerde en bestookte de stad

daegenlange. 66 De inwoners vreugen om een bestaand en hi'j stemde toe. Wel verdreef hi'j heur uut de stad, bezette die en legerde daor een garnizoen. 67 Jonatan en zien leger sleugen heur kaamp op bi'j et Meer van Gennesaret. De aanderemorgens gongen ze vroeg naor de vlakte van Hasor. 68 Daor stuitten ze op vi'jaandige troepen. Wiels die Jonatan van veuren anvullen, kwammen de ienheden die ze in de bargeen achterlaoten hadden om him van achteren an te valen 69 uut heur schoelplakken veur 't locht en mongen heur in de stried. 70 Alle soldaoten van Jonatan gongen d'r vandeur, gieniene bleef achter, behalven de bevelhebbers van et leger: Mattatias, de zeune van Absalom, en Judas, de zeune van Chalfi. 71 Jonatan scheurde zien kleren, stri'jde stof over zien heufd en biddede. 72 Daornao gooide hi'j him weer in de stried en jaegde de vi'jaand op de vlocht. 73 De troepen die een goed hennekommen zocht hadden, zaggen dat en gongen naor him weeromme. Saemen zetten ze de achtervolging in tot an et vi'jaandelike kaamp in Kedes. Daor hullen ze hoolderd. 74 Van Demetrius zien troepen sneuvelden die dag omdebi'j drieduizend manluden. Daornao gong Jonatan naor Jeruzalem weeromme.

Ni'je verdregen mit Rome en Sparta

12 Doe Jonatan verneum dat hi'j et tij mit hadde, keus hi'j een peer manluden uut en stuurde heur naor Rome om et vrundschopsverdrag mit de Romeinen te verni'jen. 2 Sparta en aandere staoten stelde hi'j hiervan mit een brief op de hoogte. 3 De bosschoppers reisden naor Rome en gongen de senaot binnen. Ze verklaorden: "Hogepriester Jonatan en et Joodse volk hebben oons sturd om de vrundschopsbanen mit jim an te haelen en et oolde bondgenootschap te verni'jen." 4 De Romeinen gavven heur brieven mit veur de plaetselike overheden, die heur een veilige weerommereize naor Judea garanderen mossen.

5 Dit is et ofschrift van de brief die Jonatan an de Spartanen schreef:

6 "Hogepriester Jonatan, de raod van

ooldsten van et volk, de priesters en et hiele Joodse volk groeten heur breurs de Spartanen. 7 Eertieds het jim keuning Arius an de hogepriester Onias een brief stuurd, waarin steld wodt dat wi'j an mekeer verwaant binnen. Een ofschrift van dit schrieven gaot hierbi'j. 8 Onias het de bosschopper destieds mit een protte tonen van ere binnenhaeld en de brief angaonde oons bondgenootschop en vrundschopsverdrag in ontvangst neumen. 9 Omreden wi'j de heilige boeken hebben die oons troost geven, is een overienkomst veur oons niet neudig. 10 Desondaanks hebben wi'j jim bosschoppers sturen wild om de banen van broederschap en vrundschop an te haelen. Et is al lange leden dat jim je bosschopper stuurden, en wi'j et veur wezen willen dat jim en wi'j butelingen veur mekeer wodden. 11 Op feestdaegen en bi'j aandere plechtige gelegenheden numen wi'j jim de hielied bi'j oonze offers en gebeden, want et is goed en gepast dat breurs mekeer gedaenken. 12 Zo verheugen wi'j oons ok in et aanzien dat jim genieten. 13 Zels zitten we rondomme in de vi'janen, van wie we een protte tamtaosie te verneren kriegien; de keunings om oons henne bin de hielied mar mit oons in oorlog. 14 Toch hewwe in disse oorlogien beroep op jim doen wild, krek liekemin as op aandere bondgenoten en vrunden. 15 Ommes, wi'j hebben de hulp van de hemel, die oons helpt. Daordeur bin oonze vi'janen vernederd en biwwe van heur verlost. 16 Now hewwe Nume-nius, de zeune van Antiochus, en Antipater, de zeune van Jason, naor Rome toestuurd om de vrundschop en et oolde bondgenootschop mit de Romeinen te verni'jen. 17 Wi'j hebben heur opdreugen om ok naor jim toe te reizen om jim oonze groeten over te brengen en jim disse brief an te langien mit een veurstel tot verni'jing van oonze broederschap. 18 Wezen jim zo goed om oons daorom-trent bescheid te geven."

19 En dit is et ofschrift van de brief die de Spartanen an Onias stuurd hadden:

20 "Arius, keuning van de Spartanen, groet hogepriester Onias. 21 Uut een be-weerd bleven dokement blijkt dat de

Spartanen en de Joden breurs binnen en dat beide volken van Abraham ofstammen. 22 Now wi'j dit weten, zol et oons plezier doen as jim oons van jim goedgevuulte op de hoogte stelden. 23 Wi'j van oonze kaante schrieven jim: jim vee en jim bezit bin van oons, en oonze bezittings bin van jim. Wi'j hebben opdracht geven om dit veurstel an jim over te brengen."

24 Doe Jonatan heurde dat de bevelhebbers van Demetrius mit een nog groter leger as eerst weerommekommen wieren om tegen him te vechten, 25 vertrok hi'j uut Jeruzalem en gong heur tot in et gebied van Hamat integen. Hi'j wol heur niet de gelegenhied geven om zien laand binnen te valen. 26 Hi'j stuurde spionnen naor heur kaamp, die him naor heur weerommekommen vertelden dat de vi'jaand him ree maekte om him die naachs an te valen. 27 Nao zonsondergang beveelde Jonatan zien manluden an om niet slaopen te gaon mar gewaopend te blieven en heur de hiele naacht peraot te hollen. Rondom et legerkaamp stelde hi'j waachtposten op. 28 Doe de vi'jaand heurde dat Jonatan en zien manluden klaorstonnen veur de stried, verleuren ze de moed. Ze steuken vuren in heur legerkaamp an en trokken heur weeromme. 29 Mar deurdat Jonatan en zien manluden de vuren branen zaggen, verneumen zij dat eerst de aanderemorgens. 30 Jonatan zette de aachtervolging in mar kon zien tegenstaanders niet meer inhaelen; ze wieren de Eleuterus al oversteuken. 31 Doe trok Jonatan op tegen de Zabadese Arabieren. Hi'j versleug heur en roepelde heur bezittings uut. 32 Daornao breuk hi'j op om naor Damascus te gaon, an de ginne kaante van et laand. 33 Simon was optrokken tot Askelon en de burchten in de kontreinen, mar daornao was hi'j ofbeugen naor Joppe en hadde de stad bezet. 34 Hi'j hadde jommies heurd dat de inwoners de burcht heur overgeven wollen an de soldaoten van Demetrius. As bewaeking van de stad legerde hi'j daor een garnizoen. 35 Doe Jonatan weerommekommen was, reup hi'j de ooldsten van et volk bi'j mekeer en neum saemen mit heur et

besluit om vestings te bouwen in Judea 36 en de muren rond Jeruzalem op te hogen. Verder zol d'r nog een hoge mure optrokken wodden, zodat et bolwark van de stad ofscheiden wodde en d'r gien haandelsverkeer tussen beide meer meugelik was. 37 Iederiene warkte mit an de herbouw van de stad, want et oostelike pat van de mure, dat langs de wadi leup, was innenner valen. Ok Chafenata wodde hersteld. 38 Simon bouwde Chadid in de Sefela weer op; hi'j versterkte de stad en maekte dat poorten ok op slot konnen.

Jonatan gevangenneumen

39 Tryfon wol de heerschoppi'je over Asia te pakken zien te kriegen en himzels tot keuning uitroepen, mar daorveur mos hi'j keuning Antiochus uut de weg rumen. 40 Omreden Tryfon bange was dat Jonatan dat verhinderen willen zol en de waopens tegen him opnemen zol, beraomde hi'j een plan om him omme te brengen. Hi'j breuk op en trok naor Bet-San. 41 Jonatan gong him integen mit veertigduzend oefende soldaoten en stelde heur in de buurt van Bet-San in slagorde op. 42 Doe Tryfon zag dat Jonatan mit een groot leger kommen was, durfde hi'j him niet meer an te valen. 43 In plak daorvan ontvong hi'j him mit pracht en praol, stelde him veur an al zien vertrouwelingen en gaf him geschenken. Hi'j beveelde zien bondgenoten en striedkrachten om Jonatan geheurzem te wezen as himzels. 44 En tegen Jonatan zee hi'j: "Waoromme hej'm zovule manluden op de bien brocht? D'r driegt toch gien oorlog? 45 Stuur jow manluden toch naor huus! Kies d'r een peer uut om bi'j jow te blieden en vergezellen jow mi'j dan naor Ptolemaïs. Ik wil die stad en de aandere burchten, mit alle striedkrachten en bevelhebbers, an jow geven. Dat is de reden waoromme ik kommen bin, daornao trek ik mi'j weer weeromme." 46 Jonatan vertrouwde him en dee wat Tryfon zegd hadde. Hi'j stuurde zien striedkrachten vot en die vertrokken naor Judea. 47 Drieduzend man hul hi'j over, van wie hi'j d'r twieduzend naor Galilea stuurde en duzend mit him mitneum. 48 Mar doe Jonatan in Pto-

lemaïs kwam, sleuten de inwoners de poorten, neumen Jonatan gevangen en brochten iederiene die mit him mitkommen was omme. 49 Tryfon stuurde voetvolk en peerdevolk naor de grote vlakke van Galilea om alle aandere manluden van Jonatan ok omme te brengen. 50 Die heurden et bericht dat Jonatan gevangen neumen was en dochten dat hi'j saemen mit al zien manluden ommebrocht was. Ze praoten mekeer moed in, begavven heur in gelid naor et striedpark 51 en jaegden heur aachtervolgers, die zaggen dat ze ree weren om heur dood te vechten, d'r vandeur. 52 Ze kwammen veilig weeromme in Judea, mar weren bange en treurden om Jonatan en zien manluden. Hiel Israël gaf him over an diepe rouw. 53 De volken rondomme perbeerden opni'j om heur uut te roeien, want ze dochten: De Joden hebben gien leider meer en d'r is gieniene die heur nog te hulp kommen zal; lao'we daoromme now tegen heur vechten en de heugenschop an heur hielemaole uutvegen.

13 Simon heurde dat Tryfon een groot leger op de bien brocht hadde om Judea binnen te valen en te verwoesten. 2 Omreden hi'j verneum dat et volk wat bangig was, gong hi'j naor Jeruzalem en reup et bi'j mekeer. 3 Hi'j praotte et volk moed in mit disse woorden: "Jim weten zels wat mien breurs en ik, mien hiele familie, veur oonze tredisies en veur de tempel daon hebben, en hoevule oorlogen en tamtaosie we deurstaoen hebben moeten. 4 Al mien breurs bin onderwiels veur Israël wegraekt; ik bin de ienigste die nog over is. 5 In disse geveerlike tied za'k mien eigen leven beslist niet speren; ik bin niet beter as mien breurs. 6 Starker nog, ik wil mien volk, de tempel en jim vrouwluden en kiender wreken, want de heidens hebben heur aniensleuten om oons uut haat te vernietigen." 7 Disse woorden gavven et volk weer moed, 8 en mit lude stemme reupen ze: "Jow bin oonze leider in et plak van Judas en jow breur Jonatan. 9 Neem de leiding in oonze stried, we zullen alles doen wat jow zeggen." 10 Simon mobeleseerde alle

striedbere manluden en leut de muren van Jeruzalem mit haost ofbouwen, zodat de stad an alle kaanten versterkt was. 11 Hi'j stuurde Jonatan, de zeune van Absalom, mit een grote legermacht naor Joppe; die verdreef de inwoners en hul de stad bezet.

De dood van Jonatan

12 Tryfon was onderwiels mit een grote legermacht uut Ptolemaïs vertrokken om Judea binnen te valen; hi'j voerde Jonatan as gevangene mit him mit. 13 Simon sleug zien kaamp op bi'j Chadid, an de raand van de vlakke. 14 Doe Tryfon heurde dat Simon et plak van zien breur Jonatan inneumen hadde en van doel was om de wapens tegen him op te nemen, stuurde hi'j bosschoppers naor him toe mit disse bosschop: 15 "Wi'j hebben jow breur Jonatan gevangenneumen omreden hi'j de verschuldigde belastings veur zien ambten niet betaeld het. 16 We zullen him vri'j-laoten as jow oons honderd talent zulver sturen en twie van zien zeunen as gijzelaers, zodat hi'j niet tegen oons in opstaand komt as hi'j weer vri'j is." 17 Simon wus dat disse woorden bedrog weren. Desondaanks leut hi'j et geld en de kiender brengen om him niet de vi'jaandschop van et volk op 'e hals te haelen. 18 Anders zollen ze zeggen dat Jonatan omme-kommen was omreden zien breur weigerd hadde om et geld en de kiender te sturen. 19 Hi'j leut de kiender en de honderd talent brengen, en Tryfon bleek inderdaod een bedrieger te wezen, want hi'j leut Jonatan niet vri'j.

20 Daornao gong Tryfon op pad om et laand binnen te valen en et hielemaole te verwoesten. Eerst maekte hi'j een omweg langs Adora. Mar Simon en zien leger versperden him iederkeer weer de weg.

21 De bezetters van et bolwark stuurden bosschoppers naor Tryfon om d'r bi'j him op an te dringen om mit haost deur de woestijn naor heur toe te kommen en heur te beveurraoden. 22 Tryfon brocht al zien peerdevolk op odder, mar die nacht vul d'r zo vule sni'j dat hi'j onmeugelik optrekken kon. Hi'j blaosde de oftocht en gong naor Gilead. 23 In de buurt van Bas-

kama brocht hi'j Jonatan om 't leven en hi'j begreuf him daor ok. 24 Doe staekte Tryfon zien opmars en gong naor zien eigen laand weeromme.

25 Simon leut et geraemte van zien breur Jonatan haelen en begreuf et in Modeïn, de stad van zien veuroolden. 26 Hiel Israël gaf him over an diepe rouw; daegenlange treurde et volk om zien dood. 27 Op et graf van zien vader en breurs leut Simon een hoog monement oprichten, zodat et veer in de omtrek zichtber was, mit oppolletoeerde stienen an de veuren achterkaante. 28 Ok leut hi'j zeuven piramiden bouwen, de iene naost de ander, veur zien vader en moeke en veur zien vier breurs. 29 Rond iedere piramide leut hi'j in een ronte grote staonders daele zetten, waor hi'j veur heur naogedachtenis in reliëf wapenrustings op anbrengen leut en ok schippen, die veural deur zeeveerders bewonderd wodden. 30 Zo bouwde hi'j et graf in Modeïn; et staot d'r tot op de dag van vandaeg nog.

Ni'je overienkomst mit Demetrius II

31 Tryfon leut de jonge keuning Antiochus deur verraod om et leven brengen, 32 reup himzels tot keuning uut en dee de keuninklike heufdbaand van Asia omme. Hi'j brocht een protte tamtaosie over et laand. 33 Simon versterkte de burchten van Judea mit hoge torens, dikke muren en poorten die op slot konnen, en hi'j leut eten in de burchten opslaon. 34 Hi'j keus een peer manluden uut en stuurde ze naor keuning Demetrius mit de vraoge om et laand vri'j te stellen van belastings, want et ienigste dat Tryfon daon hadde was et laand uutroepelen. 35 Keuning Demetrius gaf dit per brief as bescheid an him:

36 "Keuning Demetrius groet hogepriester Simon, bondgenoot van een protte keunings, en ok de ooldsten en de rest van et Joodse volk. 37 De goolden kraanze en de palmtakke die jow stuurd hebben hebben wi'j ontvongen. Wi'j willen wel een duurzeme vrede mit jow sluten en zullen de bevoegde instaansies anschrieven om jow vri'jstelling van belasting te verlienen. 38 Alles wawwe in dit schrieven

mit betrekking tot jow bepaolen, is drekt van kracht. De burchten die jow bouwde hebben, bin van jow. ³⁹ Wi'j vergeven jow al jow dwaelings en tekotkommings van eertieds. Wi'j ontheffen jow van de achterstallige krooncenten en van de aandere belastings die in Jeruzalem meugelik nog heven wodden. ⁴⁰ Laoten alle Israëlieten die in mien leger dienen kunnen heur inschrijven. Van now an zal d'r tussen oons vrede wezen."

⁴¹ In et jaor 170 wodde et heidense jok van Israël ofneumen ⁴² en begon et volk akten en verdregen disse daotum te geven: "In et eerste jaor van Simon, de hogepriester, veldheer en leider van de Joden."

Simon veroveret Gezer en Jeruzalem

⁴³ In die tied belegerde Simon Gezer. Hi'j omsingelde de stad mit zien leger en leut een stormram maeken en an de raand van de stad opstellen. Daormit sleug hi'j een bresse in iene van de stadstorens en hi'j neum de stad in. ⁴⁴ Zien soldaoten sprongen vanuut de evenhoge de stad in en zijden grote paniek. ⁴⁵ De inwoners kwamen mit heur vrouwluden en kiender naor de stadsmure, scheurden heur kleren en smekten Simon mit luud geroep om vrede. ⁴⁶ Ze reupen: "Straf oons niet veur oonze misdaoden, mar toon medelieden mit oons." ⁴⁷ Simon gaf hier gevolg an en hul op mit vechten. Hi'j verdreef heur uut de stad en zuverde heur huzen, waar of-godsbeelden in weren. Doe trok hi'j onder gezang van hymnen en loflieden deur de stad. ⁴⁸ Alles wat poeterig was leut hi'j wegghaelen, en hi'j leut daor meensken wonen die de wet in acht neumen. Hi'j versterkte de stad en bouwde d'r veur himzels ok een huus.

⁴⁹ In Jeruzalem konnen de bezetters et bolwark niet in of uut om op et laand veurraoden te kopen. Ze leden ernstig gebrek en wiethoevule van heur kwamen omme van de honger. ⁵⁰ Ze smekten Simon ok om vrede, en hi'j stemde d'r in toe. Hi'j verdreef heur uut et bolwark en zuverde die ok. ⁵¹ Op de drienentwintigste dag van de twiede maond van et

jaor 171 hullen de Joden juichend heur intocht: ze zwaaiden mit palmtakken, zongen loflieden en maekten meziek op lieren, bekkens en harpen omreden de grote vijand uut Israël verdreven was. ⁵² Simon bepaolde dat disse dag jaorliks vierd wodden zol. Hi'j versterkte de heilige barg bij et bolwark en keus die mit zien manluden as kertier. ⁵³ Doe Simon zien zeune Jehannes oold genoeg vun, stelde hi'j him an as opperbevelhebber. Jehannes vestigde him in Gezer.

Demetrius II gevangenneumen

14 In et jaor 172 brocht keuning Demetrius zien striedkrachten bij mekeer en trok hi'j naor Medië om hulp-troepen te roonselen veur de stried tegen Tryfon. ² Doe Arsakes, de keuning van Perzië en Medië, heurde dat Demetrius op zien grondgebied was, stuurde hi'j iene van zien bevelhebbers om him levend gevangen te nemen. ³ De bevelhebber vul et leger van Demetrius an en versleug et, neum Demetrius gevangen en brocht him naor Arsakes, die him opsluten leut.

Simon geeft et laand vrede

⁴ In de tied dat Simon regeerde, hadde Judea rust. Hi'j streefde et goedgevuulte van zien volk nao, en iederiene leefde gelukkig in de daegen van zien glaansrieke heerschoppi'je. ⁵ Glaansriek was ok zien verovering van de havenstad Joppe, waardoor hi'j de eilanen beriekber maekte. ⁶ Hi'j slaegde d'r niet alliend in et grondgebied van zien volk uut te breiden en et hiele laand in zien macht te kriegen, ⁷ mar maekte ok een hiele protte vijanen kriegsgevangen. Hi'j bezette Gezer, Bet-Sur en et bolwark en zuverde al die plakken. D'r was gieniene die him tegen him verzette. ⁸ De meensken bebouwden heur grond in vrede, et laand brocht gewassen op en de bomen in de vlakte dreugen vruchten. ⁹ De oolde manluden zatten in de straoten en praoten over ieder zien veurspoed, de jonge manluden dreugen prachtige uniforms. ¹⁰ Simon gaf de steden eten en rustte ze uut mit verdedi-

gingswarken. Zien roem riekte tot an de uutaenden van de eerde. 11 Hi'j gaf vrede an et laand en in Israël was grote bliedschap. 12 Iederiene zat onder zien wienraank en zien viegeboom, en d'r was gien reden meer om bange te wezen. 13 Alle vi'janen weren in die tied uut et laand verdwenen en alle keunings weren overwunnen. 14 De zwakken van zien laand maekte Simon sterk; hi'j stelde de wet weer in warking en roeide wettelozen en ontrouwen uut. 15 Hi'j leut de tempel mooi maeken en kreeg een protte tempelgerei.

Betrekkingen mit Sparta en Rome

16 Et ni'js van Jonatan zien dood beriekt Rome en alderdeegst Sparta, en de meensken weren slim raekt. 17 Doe ze heurden dat zien breur Simon him as hogepriester opvolgd was en dat hi'j now over et laand en de steden heerste, 18 stuurden ze him een brief op broonzen plaeten om et vrundschopsverdrag en et bondgenootschap dat ze mit zien breurs Judas en Jonatan sleuten hadden te verni'jen. 19 De plaeten wodden in de volksvergeerdering in Jeruzalem veurlezen. 20 Dit is een ofschrift van de brief die de Spartanen stuurden:

“Sparta en zien leiders groeten hogepriester Simon, de ooldsten, de priesters en de rest van heur Joodse breurs. 21 De bosschoppers die jow naor oons volk stuurd hebben, hebben oons verteld van jow roem en ere, en heur komst het oons slim bliede maekt. 22 Wi'j hebben heur bosschop zo optekend in de raodsbesluten: Numenius, de zeune van Antiochus, en Antipater, de zeune van Jason, bosschoppers van de Joden, bin naor oons toe kommen om et vrundschopsverdrag mit oons te verni'jen. 23 Et volk het besleuten om de manluden eervol te onthaelen en heur bosschop op schrift te stellen en in de eupenbaore archieven op te nemen, zodat et Spartaanse volk die niet verget. Een ofschrift d'r van is an hogepriester Simon stuurd.”

24 Daornao stuurde Simon Numenius naor Rome mit een groot goolden schild

mit een gewicht van duzend mine om et bondgenootschap te bevestigen.

Daankbetuging an Simon

25 Doe et volk dit allemaole heurde, zee et: “Hoe kuwwe Simon en zien zeunen daanken? 26 Want hi'jzels, zien breurs en zien familie bin onverzettelik west in heur stried tegen Israël zien vi'janen en ze hebben Israël bevrijded.” Daoromme leuten ze broonzen plaeten ritsen en op staonders vaastemaeken op de Sion. 27 Dit is een ofschrift van de tekst op de broonzen plaeten:

“Op 18 elul van et jaor 172, et dadde regeringsjaor van hogepriester Simon, is oons in Asaramel 28 op een grote bi'jienkomst van de priesters, et volk, de leiders van et volk en de ooldsten van et laand dit zegd wodden: 29 Tiedens de protte oorlogen die oons laand ofmatteld hebben, hebben Simon, de zeune van Mattatias, ofstammeling van Jojarib, en zien breurs heur in heur verzet tegen de vi'janen van heur volk vaeke an geveren blootsteld. Deur heur toedoen bin de tempel en de wet beholen en is heur volk grote roem toevalen. 30 Naodat Jonatan, die zien volk hadde weten saemen te brengen en hogepriester wodden was, mit zien veuroolden verenigd was, 31 besleut de vi'jaand om et laand binnen te valen om et te verwoesten en him van de tempel meester te maeken. 32 Doe het Simon de leiding neumen in de stried veur zien volk. Uut eigen middels het hi'j et waopentuug en soldij van et leger van zien volk bekostigd. 33 Hi'j het de steden van Judea verstart, waaronder et greensplak Bet-Sur, waar de vi'jaand eertieds een waopenkaemer hadde, en hi'j het d'r een Joods garnizoen legerd. 34 Hi'j het et kustplak Joppe verstart en Gezer in et gebied van Azotus ok, waar eertieds vi'janen woonden mar dat now bevolkt is mit Joden. Beide steden het hi'j hulpen mit van alles wat neudig was veur et opni'j opbouwen. 35 Omreden Simon et goedgevuulte van zien volk zo trouw en eervol naostreefd het, het et volk him tot leider en hogepriester benuumd as dank veur al zien doen en

laoten, zien rechtveerdighied en niet of-laotende trouw, en veur zien onvermuu- bere perbeersels om de roem van zien volk te vergroten. 36 Tiedens zien bewind is hi'j d'r in slaegd om de butelingen uut et laand weg te drieven. Ok de bezetters van de Davidsburcht in Jeruzalem het hi'j verjacht. Die hadden daor een bolwark bouwd, van waoruut ze uutvalen deden, de omgeving van de tempel poeterig maekten en de heilighied d'r van antaasten. 37 Simon het d'r Joodse soldaoten legerd, het et bolwark verstarkt om de stad en et laand te beveiligen en het de muren van Jeruzalem ophoogd. 38 Daoromme het keuning Demetrius zien hogepriesterschap bekrachtigd, 39 him opneumen in zien ronte van vertrouwelingen en him grote ere bewezen. 40 Hi'j hadde jommes heurd dat de Romeinen de Joden tot vrunden, bondgenoten en breurs verklaord hadden en dat ze de bosschoppers van Simon eervol ontvongen hadden. 41 De Joden en heur priesters hebben Simon en zien naokommelingen as heur leider en as hogepriester ansteld, tot d'r een betrouwbere profet opstaon zal. 42 Simon is heur veldheer en zorgt ok veur de tempel; zo is hi'j ok belast mit de anstelling van baentiesmannen veur et wark in en rond de tempel, veur et laand, de waopenkaemers en de burchten. 43 Hi'j dreegt zorg veur de tempel; dit hooft in dat iederiene him geheurzem wezen moet. Alle akten in et laand woden in zien naeme opmaekt. Butendat mag hi'j him in sangenblauw klieden en een goolden spelde dregen. 44 Gien priesters of iene anders van et volk mag iene van disse veurschriften buten warking stellen, tegen Simon zien verodderings in verzet kommen, zonder zien goedvienen in et laand een vergeerdering bi'j mekeer te roepen, him in sangenblauw te klieden of een goolden spelde te dregen. 45 Iederiene die hiermit in stried haandelt of him hier niet an hooft, maekt him strafber. 46 Et hiele volk het besleuten Simon bovenstaonde volmachten te geven. 47 Simon het disse volmachten anveerd en him ree verklaord om de hogepriester, veldheer en vost van de Joden en de priesters

te wezen; hi'j voert et gezag op alle gebied."

48 Disse tekst leuten ze op broonzen plaeten graveren en binnen de omheining van et heiligdom op een opvalend plak hennezetten. 49 Een ofschrift van de tekst wodde in de schatkaemer opburgen, zodat Simon en zien zeunen d'r over beschikken konnen.

Antiochus VII zuukt de steun van Simon

15 Antiochus, de zeune van keuning Demetrius, stuurde vanof de eilanden een brief naor Simon, de priester en vost van de Joden, en naor et hiele volk. 2 Dit ston in de brief:

"Keuning Antiochus groet hogepriester en vost Simon, en et hiele Joodse volk. 3 Omreden een peer onverlaoten in et riek van mien veuroolden de macht grepen hebben en ik et riek weer opeisen wil en de oolde odder herstellen wil, he'k wiethoevule huurlingen rekruteerd en oorlogsschippen uutrist. 4 Ik wil now koers zetten naor et vaastelaand om diegenen die oons laand kepot maekt hebben en een protte steden in mien riek verwoest hebben an te valen. 5 Bi'j dissien bekrachtig ik alle vri'jstellers van belasting die de keunings véur mi'j an jow verliend hebben, krek as alle aandere toezegings die zi'j jow daon hebben. 6 Ok meuj' van mi'j jow eigen munt slaon, as betaelmiddel veur gebruik in eigen laand. 7 Jeruzalem en de tempel blieden vri'j en zonder lasten. Liekegoed de waopens waor jow him mit uutrust hebben as de burchten die jow bouwd hebben en die in jow hanen binnen, blieden jow eigendom. 8 Alle schulden an de keuninklike schatkiste en alle vodderings deur de kroon schel ik jow mit ingang van now veur al tied kwiet. 9 Awwe oons riek hersteld hebben, zuwwe jow, je volk en de tempel grote ere bewiezen, zodat jow roem him over de hiele wereld verbreidet."

10 In et jaor 174 trok Antiochus et laand van zien veuroolden binnen. Haost alle striedkrachten sleuten heur bi'j him an, zodat Tryfon alliend mar een peer troepen overhul. 11 Mit Antiochus op zien

hielen gong Tryfon d'r vandeur naor et kustplak Dor, 12 want hi'j begreep dat d'r minne tieden veur him anbreuken weren now zien striedkrachten overlopen weren. 13 Antiochus belegerde Dor mit honderdtwintigduzend man voetvolk en achtduzend man peerdevolk. 14 Deur ok schippen in te zetten in de stried kon hi'j de stad omsingelen en hi'j bestookte heur op et laand en vanof et waeter. Gieniene kon de stad in of uut.

Rome steunt Israël

15 Numenius en zien mitgezellen weren onderwiels uut Rome weerommekomen mit brieven veur verschillende keunings en lanen. Dit ston hierin:

16 "Lucius, konsul van de Romeinen, groet keuning Ptolemeüs. 17 Bosschoppers van de Joden, oonze vrunden en bondgenoten, bin bi'j oons kommen om et oolde vrundschopsverdrag en bondgenootschop te verni'jen. Zi'j weren stuurd deur hogepriester Simon en et Joodse volk 18 en brochten een goolden schild mit van duzend mine. 19 Wi'j hebben besleuten om alle keunings en lanen an te schrijven mit de dringende vraoge om niks tegen de Joden te ondernemen, gien oorlog mit heur te voeren, heur steden en laand mit rust te laoten en heur tegenstaanders niet te steunen. 20 Wi'j hebben jommes besleuten et schild van heur an te nemen. 21 Mochten d'r liekewel pattie onverlaoten uut heur laand d'r naor jow toe vandeur gaon wezen, lever heur dan uut an hogepriester Simon, zodat hi'j heur in heur eigen laand neffens heur eigen wet straffen kan."

22 Etzelde schreef Lucius an keuning Demetrius, an Attalus, Ariarates en Arsakes, 23 en ok an disse staoten: Sampsakes, Sparta, Delos, Myndus, Sikyon, Karië, Samos, Pamfylië, Lycië, Halikarnassus, Rhodos, Faselis, Kos, Side, Aradus, Gortyna, Knidus, Cyprus en Cyrene. 24 Van al disse brieven wodde een ofschrift naor hogepriester Simon toe stuurd.

Vi'jaandschop tussen Antiochus VII en Simon

25 Onderwiels hul de belegering van Dor an. Keuning Antiochus leut zien striedkrachten de hietied opni'j anvalen uutvoeren op de stad, en hul Tryfon mit hulp van evenhoges insleuten. Gieniene kon Dor in of uut. 26 Simon stuurde twieduzend ekstraante soldaoten naor Antiochus, krek as zulver, goold en aandere geschenken. 27 Mar Antiochus wol niks van him annemen en verbreuk butendat alle overienkomsten die hi'j eerder mit him sleuten hadde. Hi'j neum ofstaand van Simon. 28 Hi'j stuurde Atenobius, iene van zien vertrouwelingen, as onderhaandeler naor Simon mit disse bosschop: "Jow holen Joppe, Gezer en et bolwark in Jeruzalem bezet, steden die tot mien keuninkriek toeheuren. 29 Jow hebben heur grondgebied verwoest, grote schae anricht in et laand en grote patten van mien riek overmeesterd. 30 Geef de steden die jow inneumen hebben weeromme en dreeg de belastingen die jow ind hebben in de deur jow veroverde gebieden buten Judea an mi'j of. 31 Aanders moe'n jow mi'j vuufhonderd talent zulver betaelen veur de verwoesting die jow anricht hebben en nog es vuufhonderd talent veur de belasting van de steden. Weigere jow dit te doen, dan verklaor ik jow de oorlog." 32 Doe Atenobius, de vertrouweling van de keuning, in Jeruzalem kwam en de riekdom van Simon zag, de drinktaofel mit goolden en zulveren veurwarpen en de staosie die hi'j voerde, ston hi'j versted. Hi'j brocht him de bosschop van de keuning over. 33 En Simon gaf him doe as bescheid: "Wi'j hebben gien vremd gebied veroverd en oons niks annaoderd dat niet van oons was, wi'j hebben alliend mar et bezit van oonze veuroolden weerommepakt dat oonze vi'janen een schoft in stried mit et recht in hanen had hebben. 34 Wi'j hebben alliend mar de kaans grepen om oons rechtmaotige bezit weeromme te winnen. 35 Wat Joppe en Gezer angaot en de anspraoke die jow daarop maeken: disse steden hebben oons volk en oons laand zwaore slaegen toebrocht. Liekewel biwwe niet te beroerd om jow veur

die beide steden honderd talent te geven.” Atenobius zee gien woord, ³⁶ mar gong poer lelk naor de keuning weeromme. Hi’j brocht him Simon zien bescheid over en vertelde him over de weelde en alles wat hi’j zien hadde. Doe wodde de keuning slim lelk.

Judas en Jehannes verslaon Kendebeüs

³⁷ Tryfon gong an boord van een schip en gong d'r vandeur naor Ortosia. ³⁸ De keuning stelde Kendebeüs an as bevelhebber over et kustgebied en gaf him voetvolk en peerdevolk. ³⁹ Hi’j gaf him kommedaosie om zien kaamp op te slaon an de greens van Judea, Kedron uut te bouwen en mit poorten te versterken, en dan de stried an te kneupen mit de Joden. Zels zol de keuning de achtervolging op Tryfon inzetten. ⁴⁰ Kendebeüs trok naor Jamnia en targde de Joden mit invallen in Judea. D'r wodden meensken gevangennumen en ommebrocht. ⁴¹ Hi’j versterkte Kedron en legerde daor peerdevolk en voetvolk om van daor de wegen van Judea onveilig te maeken, zoas de keuning him opdreugen hadde.

16 Jehannes trok op vanuut Gezer en lichtte zien vader Simon in over de akties van Kendebeüs. ² Simon reup zien twee ooldste zeunen, Judas en Jehannes, bi’j him en zee tegen heur: “Mien breurs en ikke, de hiele familie van mien vader, hebben van oonze jonkhied tot op de dag van vandaege tegen de vi’janen van Israël streden. Vaeke is et oons lokt om Israël te redden. ³ Now bin ik oold, en jim bin deur toedoen van God zien baarmhartighied volwassen wodden. Neem daoromme mien plak en die van mien breur in en trek d'r op uut om veur oons volk te vechten. Mag de hemel jim bi’jstaon.” ⁴ In et hiele laand reup hi’j twintigduzend man voetvolk en peerdevolk op. Zi’j trokken Kendebeüs integen en overnaachtten in Modein. ⁵ De aanderemorgens vroeg trokken ze naor de vlakke. Daor zaggen ze een groot leger van voetvolk en peerdevolk op heur ofkommen, mar d'r lag een wadi tussen heur in. ⁶ Jehannes brocht

zien troepen in stelling. Hi’j verneum dat zien manluden bange weren om de wadi over te gaon, en daoromme steuk hi’jzels as eerste over. Zien manluden zaggen et en gongen achter him an naor de ginne kaante. ⁷ Hi’j verpatte et voetvolk in twee flaanken en stelde et peerdevolk d'r tussenin op; et peerdevolk van de tegenstaander was jommes slim talriek. ⁸ Ze leuten de trompetten schallen en Kendebeüs wodde mit zien leger votjacht. D'r vullen wiethoevule gewonden, en de rest gong d'r vandeur naor de burcht. ⁹ Jehannes zien breur Judas raekte gewond. Daoromme achtervolgde Jehannes de vi’jaand tot in Kedron, de stad die deur Kendebeüs versterkt was. ¹⁰ De vi’jaand gong d'r vandeur tot in de torens in de velden rond Azotus. Mar Jehannes steuk de torens in de braand, zodat nog zoe’n twieduzend manluden ommekwammen. Daornao gong hi’j beholen naor Judea weeromme.

De dood van Simon

¹¹ Ptolemeüs, de zeune van Abubus, was as bevelhebber ansteld in de vlakke van Jericho. Hi’j hadde een protte goold en zilver, ¹² want hi’j was een schoonzeune van de hogepriester. ¹³ Hi’j hadde et hoogmoedige plan opvat om heer en meester te wodden over et laand, en daoromme beraomde hi’j een anslag op Simon en zien zeunen. ¹⁴ Simon gong de steden langes om eventaoris te maeken van wat ze neudig hadden. In de elfde maond van et jaor 177, dat is de maond sebat, kwam hi’j, saemen mit zien zeunen Mattatias en Judas, in Jericho. ¹⁵ De zeune van Abubus kreeg heur in de kleine burcht Dok, die hi’jzels bouwd hadde, en richtte daor op valse grond een groot drinkfeest veur heur an. Mar hi’j hadde zien manluden verdekt opsteld, ¹⁶ en doe Simon en zien zeunen dronkend weren, kwammen Ptolemeüs en zien handlangers in aktie: ze grepen heur wapens, drongen de eetzael binnen en brochten Simon om et leven, zien beide zeunen en een peer van zien knechten. ¹⁷ Mit disse trouweloze daod vergul hi’j goed mit kwaod. ¹⁸ Ptolemeüs schreef een brief an de keuning om te vertellen wat

d'r gebeurde was, mit de vraoge om him hulptroupen te sturen en et bestuur over de steden an him over te dregen. ¹⁹ Hi'j stuurde een peer manluden naor Gezer om Jehannes ok omme te brengen en stuurde alle bevelhebbers over duzend man een brief mit de vraoge om heur bi'j him te melden, dan zol hi'j heur zulver, goold en aandere geschenken geven.

²⁰ De rest van zien manluden stuurde hi'j naor Jeruzalem om de stad en de heilige barg in te nemen. ²¹ Mar iene leup hadde naor Gezer en vertelde Jehannes dat zien vader en zien breurs ommekommen weren en waarschowde him dat Ptolemeüs

haandlangers sturd hadde om him ok omme te brengen. ²² Doe Jehannes dit heurde, wodde hi'j poer lelk. De manluden die kwammen om him uut de weg te rumen leut hi'j oppakken en van kaant maeken, want hi'j wus wat ze mit him van doel weren.

²³ Veerdere biezunderheden over Jehannes, over de veldslaegen die hi'j leverd het, de heldedaoden die hi'j daon het, de muren die hi'j bouwd het en al et aandere – ²⁴ dat alles is optekend in de kronieken van zien hogepriesterschop, vanof de dag dat hi'j zien vader as hogepriester opvolgde.